

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna matumuuna saqqummiunneqarpoq:

**Imermut nukissianullu akeqartitseriaatsip 2013-imi allanngortinneqarnissaa pillugu
Inatsisartut aalajangiiffigisassaatus siunnersuut
(Mingutsitsinngitsumik Siuariartortitsineq Atugarissaarnerlu)
(Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoq)**

Imaasa allattorsimaffiat

Immikkoortoq 1. Imermut nukissiornermullu akeqartitseriaatsimut najoqqutassamut nutaamut Naalakkersuisut siunnersuutaat

<u>Siunnersuut naalisarlugu</u>	<u>3</u>
<u>Akeqartitseriaatsimut allanguutissatut Naalakkersuisut siunnersuutaat.....</u>	<u>9</u>
<u>Siunnersuutip sunniutissai.....</u>	<u>15</u>
<u>Innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersuinermut aningaasartuutit.....</u>	<u>24</u>
<u>Akeqartitseriaaseq maannakkut atuuttoq.....</u>	<u>30</u>
<u>Ilanngussanut takussutissiaq.....</u>	<u>36</u>

Siunnersuut naalisarlugu

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi matumani innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akeqartitseriaatsip atuuttip nalilersoqqinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq.

Inatsisartut 2012-imut aningaasanut inatsimmi aalajangerput, Nukissiorfinnut ingerlatsinermut tapiissutit peeriartuaarniarlugit (2012-imi 66 mio. koruunit missaannik). Ingerlatsinermut tapiissutit innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaat aamma aalisakkerivinnut akit immikkut ittumik appasitsinneqartut atuutsiinnarneqarnerannut atorneqartarput. Ingerlatsinermut tapiissutit saniatigut, kiassarnermik tunisaqarnermit aamma innaallagissamut akit minnerpaaffissaannit agguaaqqinnikkut akit annerpaaffissaannut akiusut aamma aalisakkerivinnut akiusut aningaasalersorneqartarput.

Pilersuinerup maannakkut atuuttup pitsaassusaa attatiinnarneqassappat ineriartortinneqassappallu, ingerlatsinermut tapiissutit peeriartuaarneqarneranni pilersuinermi atuisut akiliutaasa amerlineqarnissaat pisariaqartinneqalerpoq. Kisiannili tamatuma saniatigut maannakkut akeqartitseriaaseq, imminermini imermut nukissiornermullu akinik aalajangersaasarnitta maleruagassiuussisarnittalu iluarsaanneqarnissaannik pilersitsiviusoq arlalinnik akornutissartaqarpoq.

Pilersuinermut akiusunik agguaaqqittarnerup kingunerisaanik aningaasartuutit atuisunut inuinnarnut, inuussutissarsiutinik ingerlataqartunut politikkikkullu aalajangiisartunut ersarikkunnaartarput. Tamanna pilersuinermut aningaasartuutit amerlanerulernerinik aammalu nukissiornermi isumalluutunik atuiffiunnginnerusumik pilersuinerup annikinerulerneranik kinguneqarsinnaavoq. Kiassarnermut akiusut, ullumikkut silap pissusaanut ajoqusiinnginnerusussamik ungasianiit kiassarnerup siaruarterneqarnissaanut akornutaasut, kiisalu aalisakkerivinnut akit immikkut ittumik appasitsinneqartut, aalisakkerivinni nukissiamik atunerup pitsaanerulersinneqarnissaanut kajumissaataanngitsut tamatumunnga assersuutissaapput.

Ullumikkut akinut ajoqutissartaasoq alla tassaavoq, pilersuinermut akit aqqutigalugit agguaaqqittarnerup isumaginninnermut equngasumik eqquisarnera, aammalu inoqutigiinnut aningaasaqarnikkut ikiorserneqarnissamut pisariaqartitsisunut tamatigut iluaqusiisanninnerat.

Taamaattumik imermut nukissiornermullu akeqartitseriaatsinut allannguutissanik, ataatsimut pilersuinermi aningaasaqarnerup 2019-imiit imminut nammattussanngornissaanut ikaarsaariarnissamut qulakkeeriffiusussanik arlalinnik Naalakkersuisut siunnersuuteqarput. Aalajangiiffigisassatut siunnersuut Naalakkersuisut Inatsisartunit isummerfigitikkusutaannik immikkoortunik pingaarnernik makkuninnga imaqarpoq:

- Aalisakkerivinnut akikillisaatit atuutsiinnarneqassapput, kisiannili anikillisikkiartuaarneqassallutik.
- Illoqarfiit 1.500-t sinnerlugit inullit akiviusunik tunngavilinnik akeqartitsivigineqalissapput, kisiannili akit minnerpaaffilerneqassapput, najugaqarfinni minnerni akigititaasunik tapersiiffigineqartunik aalisakkerivinnullu akikillisaatinut aningaasalersuinissamut atorneqartussanik. Illoqarfinni 1.500-it sinnerlugit inulinni innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaat atorunnaarsinneqassapput.
- Illoqarfinnut nunaqarfinnullu 1.500-t inorlugit inulinnut inoqarfinnut minnerusunut akiusut tapersiissutitaqartut atuutsinneqalissapput. Inoqarfinni minnerusuni akiusut maannakkut

akiusut annerpaaffissaat atorpeqartut aallaavigalugit nammaqatigiinnissaq eqqarsaatigalugu aalajangersarneqassapput. Inoqarfinni minnerusuni akiusut Nukissiorfiit inoqarfinnut minnerusunut pilersuinerminni aningaasartuutaasa qaffaataannik annikillissutaannillu iluarsineqartassapput. Tamatuminnga amigartoorutaasut akit minnerpaaffiinit kiassarnermillu tunisaqarnermi iluanaarutinit aningaasalersorneqassallutik.

- Pisortat avatangiisinik mingutsitsinngitsunik kiassanermik pilersuinerannik atuinissap kajuminnartunngortinneqarnissaa qulakkeerniarlugu, ungasianiit kiassanermi pisortat pilersuinerannut akiusut appartinneqassapput.

Akit ilusaanni agguaaqqittarnermilu tunngaviusunik allannguinnissap saniatigut, Naalakkersuisut aamma maannakkut akeqartitseriaatsip teknikkimut tunngasortaanut tunnganerusunik allannguinnissaq siunnersuutigaat. Siunnersuummi tunngaviusuni aamma Mittarfeqarfiit Narsarsuarmi, Kangerlussuarmi Kulusummilu innallagissamik imermillu pilersuisuusoq, pineqartunut aamma ilaavoq.

1.1 Siunnersuummut tunngavilersuutaasut – akeqartitseriaatsimi atuuttumi akornutissartaasut

Akeqartitseriaaseq atuuttoq, Assigiimmik akeqarunnaarsitsineq 2004-imeersoq, nuna tamakkerlugu innaallagissamut imermullu akit assigiinnerinik atorunnaarsitsiartuaarnermi ikaarsaarneruvoq. Tassani najukkami aningaasartuutiviusut¹ tunngavigalugit akeqartitsinernik atuilernissaq siunertarineqarpoq. Assigiimmik akeqartitsinermiit aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akeqartitsinermut ikaarsaarnermi akit minnerpaaffissaat annerpaaffissaallu atornerqarput, taakkulu peeriartuaarneqartussaapput – siunertarlu malillugu – 2009-mi atorunnaartussaallutik.

2006-imi taamatullu aamma 2008-mi taamanikkut Naalackersuisuusut aalajangerput, uuliamut akit qaffakkiartornerat pissutigalugu akit annerpaaffissaat aningaasartuutit ineriartornerisa pisariaqartitsiviunerannit annikinnerusumik qaffatsinneqassasut. 2010-miit 2012-imut assigiimmik akeqarunnaarsitsineq ingerlateqqinneqarpoq, aammalu akit annerpaaffissaat taamaallaat Nukissiorfinni innaallagissamik imermillu tunisassiornermi aningaasartuutit qaffannerat apparnerallu malillugit iluarsineqarsimapput.

Naalackersuisut akeqartitseriaatsip allanngortinneqarnissaat Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut manna aqqutigalugu siunnersuutigaat, pissutigalugu ullumikkut assigiimmik akeqartitsiunnaarnermik atuutsitsineq inuiaqatigiinnut annertuunik sunniuteqarnerluttarmat. Akeqartitseriaaseq atuuttoq Nunap Karsianut aningaasartuutitigt artukkiivoq, aammalu aqqissuussinerup arlalitsigt misissorneqartariaqarnera pissutigalugu.

Assigiimmik akeqarunnaarsitsinerup atorunnaarsinneqartariaqarnerannik Naalackersuisut isumaqarnerannut, assigiimmik akeqarunnaarsitsinerup ingerlateqqinneranut Nunap Karsiata aningaasartuutissai pissutaasut annerit ilagaat. Allanguinani ingerlatitseqqinnissaq Nunap Karsiata akit annerpaaffissaannut aamma aalisakkerivinnut akikillisaatinut ukiumut 60 – 70 mio. koruuninik ingerlatsinermut tapiissuteqartarneranik kinguneqartussaavoq. Aningaasarpasuit taakku uagut inuiaqatigiittut siunertanut allanut, soorlu ilinniartitaanermut, isumaginninnerup kivinneeqarnissaanut imaluunniit peqqinnissaqarfup pitsaanerulersinneqarnissaanut atorsinnaassagivut Naalackersuisut isumaqarput. Aamma 2012-imi Aningaasanut Inatsimmut atatillugu ingerlatsinermut tapiissutit peeriartuaarneqassasut Inatsisartut aalajangerput.

Kalaallit Nunaat ataatsimoortumik tapiissutit aningaasat naleerukkiartornerat aammalu aningaasartuutissat amerliartuaarnerat pissutigalugu nungukkiartuaarfissaasa nalaanniippoq. Aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiuteqarneq aningaasaqarnikkut aqqissuussaannikkullu unammilligasaqarfiuvoq. Tamatuma saniatigt utoqqaat amerliartortut isumagineqarnerinut pisortat aningaasartuutaat amerliartorput. Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut politikikkullu nammineersinnaalernissamut anguniakkani angussappagit, tamatuma peqatigisaanik ilinniartitaaneq aammalu sulisartut nunaqavissut piginnaangorsarneqarnissaat pisariaqarpoq. Tamatuma aningaasat ullumikkut pigisatta siunissamilu atorsinnaasassatta pingaarnersiorlugit tulleriiaarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

¹ Najukkami aningaasartuutiviusut tassaavoq akusooq innaallagissamik kilowattimemut ataatsimut imaluunniit imermik kubikmeterimik ataatsimik illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi ataatsimi tunisassiornermut akiviusup annertoqqataa.

Kisiannili akeqartitseriaatsimi atuuttumi ullumikkut imermut nukissiornermullu akinik aalajangersaariaatsitta allanngortinnissaannik Naalakkersuisut siunnersuuteqarnerannut, Nunap Karsiata aningaasartuutissai peqqutaasuni kisimiinngilluinnarput.

Akeqartitseriaatsimi atuuttumi akornutissartaasut arlaqarput:

- Ullumikkut nunami sumiiffinnut, sullitanut aammalu nioqquutissat assigiinngitsut akornanni taperseeqatigiissitsisarneq² ersarinngitsoq annertuvoq.
- Imermut nukissiornermullu akini agguasarnermut politikkimik aamma isumaginninnermut politikkimik atuutsitsisoqalissaaq. Agguaaqqittarnermi isumaginninnermut aningaasalersuineq equngasumik ingerlanneqarpoq, aammalu inuit isertitakitsut tamatigut iluaquserneqarneq ajorput.
- Kiassarnermut akit avatangiisinut eqquinngitsumik ungasianiit kiassarnermik atuinissamut kajumilersitsineq ajorput: Ungasianiit kiassarneq, nukissiuutit ataavartut atorlugit akikitsumik tunisassiarineqartoq qaffasissumik akeqartinneqarpoq, taamaattumillu ikummatissat nunap iluaneersut atorlugit kiassarnermik tunisassiornermut unammillersinnaassuseqarnatik.
- Aalisakkerivinnut akikillisaatit nunap karsianit atuisunillu nalinginnaasunit aningaasalersorneqarput. Akikilisaatit aalisakkeriviit tunisassiornerminnik pitsanngorsaanaissaannut kaammattuutaanngillat.

Akeqartitseriaaseq atuuttoq, nuna tamakkerlugu akit assigiit aamma najukkani aningaasartuutiviusut malillugit akeqartitsinerup akornanni ikaarsaariarnertut sakkukitsutut nassuiarneqarluarsinnaaneruvoq. Aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akeqartitsinissamik anguniagaqarneq ilaannaasumik anguneqarsimasutut oqaatigineqarsinnaavoq.

Pingaartumik imermut akigititassaaq aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akeqartitsinissamik anguniagaqarnermi anguneqaqqajannilaq. 2012-imi illoqarfiit pingasut kisimik – imaluunniit inuit 25.000-it sinnilaarlugit – aningaasartuutiviusut tunngavigalugit imermut akiliisarput. Tamanna 2008-p kingorna illoqarfinni arfineq pingasuni 23.000-ingajannik inoqartuni appataavoq. Ullumikkut illoqarfiit nunaqarfiillu imeqartinneqarnerminni tapiissutitalimmik akiliisarput. Innuttaasunit taama amerlatigisut imeqartinneqarnerminni tapiissutitalimmik akiliisarnerat aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu piujuartinneqarsinnaanngilaq.

Illoqarfiit nunaqarfiillu taama amerlatigisut appasitsinneqartunik qaffasitsinneqartunilluunniit akeqartitsivigineqarnerini atuisut suliffeqarfiillu inuussutissarsiornermik ingerlataqartut suli innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersorneqarnerminni aningaasartuutiviusut ilisimasinnaanngilaat. Akeqartitseriaaseq paasiuminaatsuvoq, aammalu atuisut suliffeqarfiillu atuinerminnik tunisassiornermut aningaasartuutinut naleqqussaanaissamut kajumissaarneqanngillat. Illoqarfinni anginerni ullumikkut akit qaffasitsinneqarput, tamannalu illoqarfinni pineqartuni atuisunut inuinnarnut inuussutissarsiornermullu akornutaavoq.

Taamaalilluni pilersuinermi aningaasartuutit atuisunut annertuumik toqqortaapput, taamaalillutillu pilersuinermik niuruteqarnermi kajumissaatit ilusaannik equtsitsisarlutik. Atuisut, inuussutissarsiutinik ingerlataqartut politikkikkullu aalajangiisartut inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut

² Taperseeqatigiissitsisarneq tassaavoq, suliffeqarfiup aningaasartuutiminik tamanik ilaanilluunniit tunisassiami ataatsimi suliannut, imaluunniit tunisassiami imaluunniit nunami sumiiffimmi niurfimmi allami nunami sumiiffimmi niuruteqarnerminni suliannut nuussisarnerat. Najoqqutarisaaq: <http://www.kfst.dk/?id=16773>

pilersuinnermut amerlasuunik aningaasartuuteqarnerannik aalajangiinerannik kinguneqartumik tamanna kinguneqarsinnaavoq.

Akeqartitseriaatsimi atuuttumi kajumissaarinerit ilusiligaanerannut pitsaanngitsunut ungasianiit kiassarnermut akit assersuutissaalluarput. Nukissiorfiit ungasianiit kiassaanerisa annersaat erngup nukinga atorlugu innaallagissiornermit, CO₂-mik aniatitsiviunngitsumit tunisassiarineqaraluartut, aammalu kiassarneq kiassaateqarfiillu atorluarneqarnerat pitsaanngilaq, taamaattumillu pisortat ungasianiit kiassarnermut pilersuinerisa imminut akilersinnaassusiat aningaasaqarnerlu ajornerulertarpoq. Tamanna aamma ungasianiit kiassarnermut aqquersuutit annertusarneqarnissaannut killiliisuvoq. Kiassarnermi sinneqartoortut innaallagissamut imermullu aalisakkerivinnut akigititaasunut akillu annerpaaffissaannut tapiissutitut atornerqartarmata, kiassarnermut akigititaasut qaffasissuunissaat pisariaqarpoq. Akeqartitseriaatsimi atuuttumi agguaaqqittarneq pillugu matuma kinguliani imm. 5.5. takuuk.

Ullumikkut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akit eqqarsaatigalugit agguasarnermut politikkimik ingerlatsisoqarpoq. Innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaanni atuisut qaffasippallaanik akeqartitsivigineqarnissaannut illersorneqarput, isumaginninnermi inuussutissarsiornermilu eqqarsaatigisassat tunngavigalugit illoqarfinni nunaqarfinnilu atuisut akornanni naligiinnerulernissaq pilersinniarlugu. Kisiannili akit annerpaaffissaat atorlugit, nunaqarfinni innaallagissamut imermullu akit appasitsinneqarnerisigut najugaqartut akissarsiakkaat akissarsiakitsullu iluaquserneqartarput.

Ilaatigut innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaannut agguaaqqinneq atuisut ilaasa kiassarnermut innaallagissamullu akinik qaffasinnerusunik akiliisarnerisigut aningaasalersorneqartarpoq. Pingaartumik Nuummi aamma Sisimiuni kiassarnermik innaallagissamillu atuisut akiliivallaartarput – tassalu innaallagissamik kiassarnermillu pilersorneqarnerup akia sinnerlugu akiliisarput.

Aamma Nuummiit Sisimiuniillu agguaaqqittarnermi Nuummi Sisimiunilu inuit isertitakitsut nunaqarfinni innaallagissamut imermullu akinut appasinnerusunut aningaasalersueqataasarput.

Ullumikkut pissutsit tunngavigalugit illoqarfinni aamma inunnik isertitakitsunik inooqatigiinnikkullu ajornartorsiortunik amerlasuunik illoqarfinni najugaqartoqarpoq. Imermut nukissiornermullu akit isumaginninnermut politikkimut sakkussatut atussallugit pitsaasuunngillat, pilersuinnermut akinut inuit isumaginninnikkut ikiorserneqartariaqarnerat apeqquataatinneqarneq ajorput. Allatut oqaatigalugu pilersuinnermut akit aqquqatigalugit agguaaqqittarnerni inooqatigiit ataasiakkaat aningaasaqarnikkut taperserneqarnissamut pisariaqartitsinerat apeqquataatinneqarneq ajorpoq. Atuisut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutaannut atuinerup annertussusia aammalu pilersuiviit akigititaat apeqquataatinneqartarput.

Tapiisarnikkut agguaaqqittarnikkullu aalisakkerivinnut akigititaasut appasitsinneqarput
Aalisakkeriviit ullumikkut innaallagissamik imermillu pilersorneqarnermut atatillugu aningaasartuutit ilaannamininnguunik akiliisarput. Tamatuma kingunerisaanik pilersuinnermut aningaasaqarneq aqquqatigalugu ukiut tamaasa raajaleriffiit aalisakkeriviillu nunatsinni

tunisassiaminnik suliaqarnissamut qerititsinissamullu atugassarititaasunut pitsaanerusunut sinaakkutissanik atugassaqartinniarlugit aningaasarpasuit atorneqartarput.

Aalisakkerivinnut akigititaasuni nunaqavissut aalisakkeriviisa taakkunanilu suliffiit inuussutissarsiornermut pitsaasunik atugassaqartinneqarnissaasa qulakkeerneratigut pigiinnarneqarnissaat siunertarineqarpoq. Kisiannili aalisakkerivinnut akigititaasut imminerminni aningaasartuutunik annertuunik pisariaqartitsiviupput. Kiisalu tapiisarnermi Kalaallit Nunaanni aalisakkanik raajanillu tunisassiassatut suliaqarluni avammut tunisassiornerup pigiinnarnissaanik siunertaqarneq anguneqartarnersoq nalilissallugu ajornakusoorpoq.

Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap inuussutissarsiornermut suliffeqarnermullu politikkissatut inassuteqaataanni allassimavoq:

”Ataatsimut isigalugu pinngortitami isumalluutit pitsaasumik atorluarneqarnerat nunap isertitaasa amerlanerulernissaannut iluaqutaasinnaasoq Ataatsimiititaliap tikkuarpaa. Tamanna qulakkeerniarlugu eqqarsaatigilluakkamik iluarsinissaq Ataatsimiititaliap inassutigaa, tamatuma peqatigisaanik isumalluutitut akitsuutunik akiliisitsisarnikkut pisortat isertitaqarnissaat tunngavissiuunneqarsinnaammat. Tamatumani iluarsinissat, suliffeqarfiit isumalluutunik naapertuuttumik atuisarnissamut suliffeqarfinnut kajumilersitsinissamut, aammalu pitsaasumik tunisassiornissamut kajumilersitsinissamut qulakkeeriffiusut pisariaqartinneqarput. *Tapersiisarnerit, nalikilliliisarnermut maleruagassat iluanaarnartut, tunisisussaataanerit aammalu maleruagassat equtsitsisut allat pinngitsoorneqartariaqarput. Suliassaqarfiit ilaanni ikaarsaarnermut aaqqiissuteqarnissaq pisariaqarsinnaavoq, taakkuli kingusinnerpaamik 2020-mi atorunnaarsimasariaqarput.*”³
[Aalajangiiffigisassatut siunnersuut uingasunngorlugu allanneqarpoq]

Aalisakkerivinnut akigititaasut maannakkut atuuttut atorunnaarsikkiartuaarneqarnissaat pinngortitami isumalluutunik pitsaasumik atuinissap, Kalaallit Nunaata aalisarnermik inuussutissarsiuuteqarnermi annertunerusumik pissarsisalernissaanut tapertaasussap qulakkeerneqarnissaanik Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap inassuteqaataanut naapertuuppoq. Tamatumunnga atatillugu pissarsiassat akileraarutunik isertitatut, akissarsiatut aammalu suliffissuup aningaasaqarnermi pinngortitaatut isigineqassapput, kisiannili aamma iluanaarutissarsiatut aammalu toqqaannartumik toqqaannangitsumillu tapiissutitut, suliffissuarnut tunniunneqartartutut isigineqassallutik.

Akit maannakkut ilusaat atuuttoq aalisakkerivinnut akigititaasunut tapiissutunik annertuunik imaqarpoq, najukkami uutuummut ataatsimut aningaasartuutit 41,5%-iinnaannik akiliisinneqartaramik. Aaqquissuussineq 2012-imi 90 mio. koruunit missaannik akeqartussatut missiliorneqarpoq, taakkulu atuisunit allanit Nunallu Karsianit agguaaqqinnikkut aningaasalorsorneqarput. Tamatuma saniatigut aalisakkerivinnut maannakkut akigititaasut atueriaatsinik, suli annertuumik tapiisarnermik aallaaveqartunik nassataqartarput: Taamaattumik aalisakkeriviit tunisassiorfimminnik illoqarfinnut nunaqarfinnillu, imermut innaallagissamullu akikinnerusunik akeqartitsiviusunut, imaluunniit innaallagissamik imermillu tunisassiornerup ilaneqarnerani aningaasartuutunik tunngaviusunik appariartortitsiviusunut nuussinissamut kajumissaarneqarneq ajorput.

³ Tamatumunnga tunngatillugu Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaata malitseqartinneqarnissaa pillugu Naalakkersuisut nassuiaataat takuuk. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2011-mi septembarimi

Akeqartitseriaatsimut allannguutissatut Naalackersuisut siunnersuutaat

Naalackersuisut nukissiornermut akeqartitseriaatsimi nutaami anguniakkat pingaernerit pingasut imatut oqaasertalerpaat:

- Akit paasinarnerusut aammalu aningaasartuutiviusunik tunngaveqartut
- Kajumissaarinermut ilusiliussat naleqqunnerusut
- Agguaaqinnerni annertunerpaamik pisariaqartitsiviusut siunnerfigineqassapput

Anguniakkat pingaernerit pingasuusut taakkua tunngavigalugit Naalackersuisut akeqartitseriaatsimik allannguinnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuusiorput, tassanilu immikkoortut pingaernerit sisamaapput:

1. Aalisakkerivinnut akikillisaatit annikillisikkiartuaarneqarnissaat.
2. Atuisunut akit aningaasartuutiviusunik tunngaveqarnerulersinneqassapput, tapiissutillu illoqarfinnut minnernut nunaqarfinnullu siunnerfeqartinneqalissapput.
3. Pisortat kiassarnermik pilersuinerannut akiusut ungasianiit kiassarnermut attavilernissamut kajumissuseqalersitsissapput.
4. Nunap Karsiata imermik nukissiornermillu pilersuineranut tapiissutaat peerneqassapput, aammalu suliffeqarfiit pilersuisuusut aningaasaqarnikkut imminnut nammassinnaassapput.

Atuisunut nalinginnaasunut aalisakkeriviit ilaatinneqaratik, atuisut allat tamarmik ilaatinneqarput. Tassaappullu inuinnaat, suliffeqarfiit pisortallu sullissivii. Akigititaasut tassaapput akit, atuisut innaallagissamut, imermut kiassarnermulluunniit immikkoortumik ataatsimik atuinerminni akilertagaat. Akit akigititaasullu assigiimmik atorneqarput.

Immikkoortumi matuma kingulianiittumi siunnersuummi immikkoortut ataasiakkaat, kiisalu Naalackersuisut aalajangersimasunik anguniagaqarneranni tunuliaqutaasut sammineqassapput.

1.2 Aalisakkerivinnut akigititassatut siunnersuutit

Aalisakkerivinnut akikillisaatit ukiut arfineq marluk ingerlaneranni appartikkiartuaarneqassasut, Naalackersuisut siunnersuutigaat.

- Aalisakkerivinnut akit qaffartikkiartuaarneqassapput, najukkami aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit 41,5%-iiniit – 2019-imi najukkami aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit 60%-iinut.
- Najugaqarfinni minnerusuni, aalisakkerivinnut akit najugaqarfimmi aningaasartuutiviusut tunngavigalugit assiganik procenteqartillugit annertussuseqalissapput.

Aalisakkerivinnut akigititaasut								
Ukioq.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Atuisunut nalinginnaasunut akigititaasut %-ii	41,5	44,1	46,8	49,4	52,1	54,7	57,4	60,0

Naalackersuisut siunnersuuteqarneranni tunuliaqutaasut eqqarsaatigineqartullu ukuupput:

- Innaallagissamut imermullu akit aqputigalugit aalisakkerivinnut toqqaannangitsumik tapiissutaasartut Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa naapertorlugu appartinneqassapput.
- Appartitsinermi aalisakkeriviit suliffissaqartitsinermut tapertaanerat aammalu imermik immikkut ittumik annertuumik atuisuunerat eqqarsaatigineqassaaq. Taamaattumik aalisakkerivinnik matusinerup suliffissanik annaasaqarnermik kinguneqarsinnaanera, tamatumalu peqatigisaanik atuisunut allanut imermut akit qaffassinnaanerat appaanermi eqqarsaatigineqassapput.
- Taamaattumik aalisakkerinermik inuussutissarsiuteqarneq suliffeqarnerlu pioreersut eqqarsaatigalugit akikillisaatit annikillissikkiartuaarneqassapput. Tamanna pissutigalugu atorunnaarsitsiartuaarnermi inuussutissarsiutini allani, soorlu aatsitassarsiormi pisariaqartitat suliffeqarnermullu periarfissat qanoq ilinerani pinngornissaannut aningaasaqarnikkut naatsorsuutigisat tamakkiisut sapinngisamik naleqqussarneqassapput.
- Aamma annikillititsiartornermi aalisakkeriviit suliaminnik imermut innaallagissamullu akit qaffannissaannut naleqqussaannissamut periarfissinneqassapput, taamaattumillu upernaakkut ataatsimiinnermi siunnersuutip suliarineqarnissaa pingaaruteqarluinnarpoq.
- Tamanna pissutigalugu annikillititsiartorneq ersarissumik ingerlanneqassaaq, tassalu suliffeqarfiit siusissukkut qaffaatissat ilisimassavaat, taamaalillunilu pisariaqartinneqartunik aningaasaliinissamut, aammalu innaallagissamut imermullu aningaasartuutunik annikillisaaffusinnaasunik ingerlatsinerminnik naleqqussaannissamut periarfissinneqassapput.

Piffissap ingerlanerani nungutsitsilluinnarnissaq Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap inassuteqaatigigaluaraa, Naalakkersuisut naliliipput, aalisakkeriviit inuussutissarsiormeranni akikillisaanissaq *pisariaqartinneqartoq tunngavissaqartorlu*. *Pisariaqartitsisoqarpoq*, aalisakkeriviit sulisitsisut pingaaruteqarmata, aammalu pingaartumik nunaqarfinni inuussutissarsiormi suliassaqarfiit sulisut nuuffigisinnaasaat amerlanngimmata. Taamaalilluni aalisakkerivinnut akikillisaasiarnermi piffissap aalajangersimasup iluani inuussutissarsiormi suliffeqarfiit piginnarneqarnerisigut, aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiuteqarnermit nalinginnaasumit aalisarnermik suliassaqarfimmu nutaaliaanerusumut suliassaqarfinnullu allanut nuukkiartornissaq qulakkeerneqassaaq. Tamanna inuussutissarsiormik ineriartortitsinermik oqimaaqatigiimmik qulakkeerinissamik Naalakkersuisut siunnerfeqarnerannut atasutut isigineqassaaq, taamaalillunilu inuussutissarsiormi nuukkiartorneq inuussutissarsiormik ingerlataqarfiusut allat sulisussanik pissarsiniartarnerat naapertorlugu ingerlanneqassaaq⁴.

Tamatuma saniatigut aamma sumiiffinni allani aalisakkerivinnut akikillisaasiinissamut *tunngavissaqarpoq*. Sumiiffinni arlalinni aalisakkeriviit innaallagissamik imermillu immikkut ittumik annertuumik atuisuupput. Taamaattumik aalisakkerivinnut tunisarneq atuisunut allanut akigititaasunut pitsaasunik sunniuteqartarpoq, aalisakkeriviit tamanut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutitut appartitsisarmata. Paarlattuanik sumiiffinni aalajangersimasuni aalisakkerivinnik matusinissaq atuisunut nalinginaasunut akigititaasunik qaffatsitsingaatsiartussaavoq. Pilersuviit najukkani innaallagissamik imermillu atuinermut tamarmiusumut annertussusiliisarnerat tamatumunnga pissutaavoq. Tamatuma saniatigut imermik tunisassiornermut aningaasartuutit pingaartumik aningaasartuutaasarpur aalajangersimasut (aningaasartuutit aalajangersimasut, tunisassiorneq apeqqutaatillugu nikerarneq ajortut).

⁴ Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaata malitseqartinneqarnissaa pillugu nassuiaat, qupp. 12f.

Tamatuma saniatigut aalisakkerivinnut akigititaasut qaffasinnerulernerisa kingunerisaanik suliffeqarfiit ataasiakkaat innaallagissamik imermillu imminnut pilersulernissartik toqqarsinnaavaat, tamannalu tunisinermut aammalu CO₂-mik aniatitsinermut sunniuteqarnerlussaaq, taamatullu aamma atuisut sinnerinut akit qaffasinnerulissallutik.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip suliarineqarnerani aalisakkerivinnut akiusunut taarsiullugu sullitanut angisoorsuarnut akikillisaatit suliarineqarput. Sullitanut angisoorsuarnut akikillisaatit naleqqutinngitsut paasinarsisimavoq, ilaatigut suliffeqarfiit anginerusut suliffeqarfinnut aallarterlaanut minnerusunut naleqqiullugu unammilleqatigiinnermi annertunerusumik iluaquserneqartussaammata. Sullitanut angisoorsuarnut akikillisaasiinermik aaqquissuussamik aningaasalersuineq najugaqarfiit ilaanni atuinermut akiusut qaffasinnerujussuunerannik kinguneqartussaassaaq.

1.3 Atuisunut nalinginnaasunut innaallagissamut imermullu akit

Innaallagissamik imermillu tunisassiornermi atuisunut akit aningaasartuutillu akornanni ullumikkumut naleqqiullugu ataqatigiissitsinerulernissaq Naalakkersuisut anguniagaraat. Illoqarfinni ineriartortitsinermut innaallagissamik mingutsitsinngitsumik atorluanaanissamut sinaakkutissat pitsaanerulernissaat Naalakkersuisut anguniagaraat. Illoqarfiit ineriartorfiusut atugarissaarnerulernissaasa qulakkeerneqarnissaa, Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut nammineernerulernissaanut pingaaruteqarpoq. Tamatuma peqatigisaanik illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu atuisut nammaqatigineqassapput.

Atuisut nalinginnaasut immikkoortunut marlunnut, atuisunut innaallagissamut imermullu akinik naatsorsuinermut immikkoortinneqarnissaat Naalakkersuisut siunnersuutigaat:

Illoqarfiit 1.500-t sinnerlugit inullit

- Innaallagissamut imermullu akiviusut tunngavigalugit akit, najukkani aalajangerneqartut
- Innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaat atorunnaarsinneqassapput.
- Ilaatigut najugaqarfinni 1.500-t inorlugit inulini akit assigiinnerat aningaasalersorniarlugu innaallagissamut imermullu akit minnerpaaffissaat pigineqaannassapput.

Najugaqarfiit 1.500-t inorlugit inullit

- 2012-imi akit annerpaaffissaat tunngavigalugit innaallagissamut imermullu akit assigiit atuutsinneqalissapput.
- Akit assigiit taamaallaat Nukissiorfiit najukkani pilersuinermut aningaasartuutaasa qaffaataannut appaataannullu iluarsineqartassapput.

Tunngaviusut tunuliaqutaralugit 2013-imi akit ineriartornissaannut kisitsisinik missiliuisoqarpoq. Kisitsisit missiliugaapput, taamaattumillu akit taamatorpiaq isikkoqarnissaannut takussutissaanngillat.⁵

Innaallagiat:	2013-mi akit*	2012-imi akit	Allannguutit koruuninngorlugit	Allannguutit %-inngorlugit
<i>KWh-mut koruunit</i>				
Najugaqarfinni minnerni akit	3,40	Akit annerpaaffissaat 3,33	0,07	2,1 %
Akit minnerpaaffissaat (missiliukkat)	1,70	Akit minnerpaaffissaat 1,65	0,05	3,0 %

Imeq:	2013-mi akit*	2012-imi akit	Allannguutit koruuninngorlugit	Allannguutit %-inngorlugit
<i>m3-mut koruunit</i>				
Najugaqarfinni minnerni akit	36,00	Akit annerpaaffissaat 35,91	0,09	0,3 %
Akit minnerpaaffissaat (missiliukkat)	16,20	Akit minnerpaaffissaat 14,60	1,60	11,0 %

* 2013-imi kisitsisit missiliorneqartut.

Sumiiffinni tamani aningasartuutiviusut tunngavigalugit akinut ikaarsaarnissaq arlalinnik peqquteqartumik naapertuutinnilaq: Siullermik sumiiffiit angissusertik nunamilu sumi inissisimaffitsik pissutigalugu qaffasissorujussuarnik akeqartitsivigineqalissapput. Tamanna pissappat aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerusuni atuisunut aningaasaqarnikkut annertuumik artukkiisussaapput. Kiisalu atuisut ilaat imminnut pilersulerniarlutik aalajangersinnaapput, tamatumalu nassatarisaanik kaaviiartitat ikiliartorlutik atuisullu sinnerinut akit qaffakkiartorlutik pissutsit pitsaanngitsut kaaviialersinnaapput. Atuisunut nalinginnaasunut akit qaffaatissaat ikiorsiissutinik isertitat pitsaanerusumik aqunneqalernerisigut pakkersimaarneqarsinnaagaluartut, najugaqarfinni minnerni atugassarititaasunut sinaakktissat annertuumik ajorseriartussaapput, tamannalu najugaqarfinni minnerni inuussutissarsiornermut ajornartorsiorititsilertussaavoq.

1.500-inik innuttaasut amerlassuseqartinnerannut killissaliinermi, illoqarfiit anginerusut taakkua 1.500-it sinnerlugit inoqartut, pilersuinnermut aningaasaqarnermit isigalugu, pilersuinnermut aningaasaqarnikkut imminnut ingerlassinnaasussatut naammattumik angissuseqarnerat aallaavigineqarpoq.

Najugaqarfinnut minnernut atugassarititaasut tunngaviusut pitsaasut qulakkeernerisigut, najugaqarfiit minnerusut illersorneqalersinnaasut Naalakkersuisut isumaqarput. Taamaattumik tapersiisarnerup siunnerfeqartinneqartalernissaa, aammalu tapiissutit sumiiffinnut pilersuinnermi aningaasaqarnikkut immiinnut ingerlassinnaasutut angissuseqanngitsunut siunnerfeqartinnaasut Naalakkersuisut siunnersuutigaat.

⁵ 2013-imut kisitsisinut 2011-mi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutaagallartut tunngavigineqarput. Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit kukkunersuisunit suli akuerineqanngillat. Kisitsisini taamaallaat akit naatsorsorneri agguaaqqinnerillu il.il. nassuiarneqarput. Naatsorsukkani naatsorsuutigisat tunngavigineqarput, tassalu assersuutigalugu ernianut, nalikilliliinernut uuliallu akiinut aningaasartuutit ineriartorneri ilaatinneqanngillat.

Najugaqarfinni minnerusuni akiviusut najugaqarfinni minnerusuni akiusussatut aalajangersakkamit appasinnerusimappata, najugaqarfimmi akiusoq appasinnerusoq atorneqassasoq tunngavilersorneqarsinnaavoq. Tunngavilersuutaasoq taanna ilaatigut siunnersuutip tusarniaassutigineqarnerani saqqummerpoq. Periarfissatut ilusiliaq siunnersuummi ilaatinneqanngilaq, kisiannili ilanngunneqarsinnaalluni, aammalu mianersortumik missiliuinerup takutippaa tamatumunnga aningaasartuutit ukiumoortumik 10 mio. koruunit missaanniissasut. Allanguutip kingunerisaanik illoqarfinni taakkunani akit minnerpaaffissaat qaffanneqartariaqassapput.

Ilanngussaq 2-mi 2013-imi akigitassatut missiliorneqartut allattorsimaffiat takuneqarsinnaavoq. Akinut 2011-mi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit, suli kukkunerisuisunit akuerineqanngitsut tunngavigineqarput. Aningaasartuutitut qaffaatissat naatsorsutigineqartut taakkununnga ilanngunneqarput. Ilanngussani taamaallaat akit ineriartornissaattut missiliorneqartut takutinneqarput; akit 2013-imi qanorpiaq isikkoqarnissaat takutinneqanngilaq. Siunnersuummi matumani nammagassanik agguataarineq pingaarneq nassuiarneqarpoq aammalu annertussusaa paasinarsisinneqarluni, kisiannili 2013-imut missingersuutit pigineqanngimmata kisitsisit akinut takussutissiiginnarput aammalu iluarsineqassallutik.

2013-imiit najugaqarfinni minnerusuni akiusoq Nukissiorfiit sumiiffinnut innaallagissamik imermillu pilersuineranni aningaasartuutaasa ineriartornerat malillugu iluarsineqartassapput. Akit assigiit iluarsineqartarnerat ullumikkut akit annerpaaffissaannik iluarsisarnerup assigipajaassavaat.

Agguaaqqittarnerup siunnerfeqarnerata saniatigut, aningaasat suminngaanneernersut ersarissumik allassimasassaaq. Taamaattumik najugaqarfinni minnerusuni akit illoqarfinni 1.500-t sinnerlugit inoqartuni akit minnerpaaffissaannit aningaasalersorneqassapput. Najugaqarfinni minnerusuni akiusut aalisakkerivinnullu akikillisaatit kingunerisaannik amigartoorutit matussuserniarlugit, innaallagissamut imermillu akit minnerpaaffissaat aalajangersarneqartassapput iluarsineqartassallutillu. Tassalu akit minnerpaaffissaat pilersuinerup aningaasaqarnermi (sinneruttut nalingi) agguaaqqinnissamut pisariaqartitat ingerlaavartut tunngavigalugit aalajangerneqartassapput.

1.4 Pisortat kiassarnermik pilersuinerannut akigitaasut

Matuma kinguliani kiassarnermut akit pillugit immikkoortumi 5.4-mi allaaserineqartutut, ullumikkut ungasianiit kiassarnermut akit qaffasippallaarput. Tamanna ungasianiit kiassarnerup siaruarterneqarnissaanut akimmisaartitsivoq, ungasianiillu kiassarneq assersuutigalugu kiassaatinut uuliatortunut namminerisamik pigisanut sanilliulluni arlalinnik iluaqtissartaqarpoq.

2013-imiit kiassarnermut akit tunngavissat uku tunngavigalugit aalajangersarneqassasut Naalakkersuisut siunnersuutigaat:

- Ukununnga akit nuna tamakkerlugu akitut assigiittut piginnarneqassapput:
 - Ungasianiit kiassarneq, MWh-mut koruunit
 - Ungasianiit kiassarneq qaminneqarsinnaasoq, MWh-mut koruunit ⁶
- Akinik aalajangersaasarnermut najoqqutarisami, ullumikkutut uuliamik atuilluni kissamik tunisassiornermut aningaasartuutit tunngavigineqassapput. Akinik naatsorsuisarneq

⁶ Ungasianiit kiassarnermi qaminneqarsinnaasumi suliffeqarfiit pilersuisuusut pilersuinissamut pisussaaffeqanngillat, taamaattumillu sullitat soorlu piffissami ungasianiit kiassarnermik pilersuiunnaarfiusumi uulia atorlugu kiassaatinik sillimmatissaminnik peqartussaapput.

nutarterneqassaaq, taamaalillunilu ilaatigut kiassaatiit uuliatortut nutaanerusut uuliamik atorluaasinnaanerisa annertunerunera eqqarsaatigineqassaaq.

- Inoqutigiiit suliffeqarfiillu attaviliinissamut periarfissaqarunik ungasianiit kiassarnermut kajumissuseqalersillugit akit aalajangersarneqassapput.
- Ungasianiit kiassarnermut akini piffissap ilaani pisortat ungasianiit kiassarnermik pilersuiunnaariataassappata, atuisut namminneerlutik uulia atorlugu uunnaavinnik kiassaatinilluunniit allanik sillimmateqarnissaat eqqarsaatigineqassaaq.
- Kiassarnermut akit pingaarnertut pilersuinermit aningaasaqarnermi iluanaaruteqarfiusinnaassapput.
- Aamma akiusoq nuna tamakkerlugu kiassarnermut akiusutut attatiinnarneqassaaq. Sumiiffinni arlalinni ungasianiit kiassarnermut aqquersuutit killeqartuinnarmik isorartussuseqartarnerat, aammalu sumiiffinni amerlasuuni aningaasaqarnikkut iluanaaruteqarsinnaannginneq pissutaalluni ungasianiit kiassarneqarsinnaanerup ajornarnera tamatumunnga pissutaavoq.

Tunngaviusut taakku tunngavigalugit Nukissiorfiit kiassarnermut akinut naatsorsueriaasissatut siunnersuusiortut. Erseqqissaatigineqassaaq, taakku naatsorsugaannaagallarmata, taakkunanilu 2013-imi akit isikkussarpiat takutinneqanngimmat. Assersuutigalugu piffissap ingerlanerani uuliamut akit qaffassimappata, akit qaffasinnerulersinnaapput, uulia sulii nikerartitsisinnaasutut kiassarnermut akinut ilaatinneqarmat.

Ungasianiit kiassarneq					
	2013-mut akigititassanut missiliukkat	2012-imi akit		Allannguutit korusinngorlugit	Allannguutit %-inngorlugit
	<i>MWh-mut koruunit</i>	<i>MWh-mut koruunit</i>		<i>MWh-mut koruunit</i>	
Ungasianiit kiassarneq	720	Ungasianiit	78	-62	7,9%
Innaallagissamik kiassarneq		kiassarneq	2		
qaminneqarsinnaas oq	600	Innaallagissamik kiassarneq	71	-117	16,3%
		qaminneqarsinnaas oq	7		

Tunngaviusut matuma siuliani taaneqartut tunngavigalugit kiassarnermut akinik allannguinnissamut siunnersuummut tunuliaqutarineqartut tassaapput:

- Ungasianiit kiassarneq ataatsimut isigalugu assersuutigalugu uulia atorlugu innaallagissiornermi eqqakkanillu ikualaanermi kissamit sinneruttumit nukissiamik pitsaanerusemik atorluaalernermit kinguneqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut erngup nukinganik innaallagissiorfinni innaallagissiamik sinneruttumik ungasianiit kiassarnerup ilaanut tunisassiorqartarpoq.
- Erngup nukinganik ungasianiit kiassaarnermik aammalu eqqakkanik ikuallanneqarsinnaasunik ikualaanermi kissap sinneranik, dieselilu atorlugu innaallagissamik tunisassiornermik atorluaaneq CO₂-mik aniatitsinermit annikillititseqataasussaavoq.
- Ungasianiit kiassarnermik atuinerup annertusinerani, ikummatissat nunap iluaneersut tikitinneqartartut annikillisinneqarsinnaapput, tamannalu tikititsisarnermut/avammut tunisisarnermut oqimaaqatigiissitsinermit pitsaasuvoq.

- Atuisut ungasianiit kiassarnermut nuunnissamut kajuminnerulernerat ataatsimoortumik kiassaariaatsit siaruarterneqarnerannut iluaqutaasinnaavoq, taamaalillunilu eqqakkanik ikuallaanermi kissap sinneranik il.il. atuneq annertusitinneqarsinnaalluni.

Uuliatortumik kiassaateqarnermi aamma ungasianiit kiassarnermi aningaasartuutit imminnut assersuunneqarnerannut takuuk ilanngussaq 4.

Kiassarnermut akiusoq kiassarnermut akiusutut iluanaaruteqarfiussatut attatiinneqassaaq, taamaangippat pilersuinermit akiusut allat imaluunniit Nunap Karsianiit tapiissutit amerlaqataannik qaffanneqartariaqassammata. Kisiannili ungasianiit kiassarnerup niuerutigineqarnerata ullumikkumut naleqqiullugu pilerinarnerulernissaanut, kiassarnermut akit appaataat sulii naammassapput. Siunnersuut tunngavigalugu kiassarnermi iluanaarutissat 2013-imi 54 mio. koruunit missaannut missiliorneqarput, 2012-imi 71 mio. koruunit missaanniissallutik.

Siunnersuut kajumissuseqarnerulersitsissaaq, kisiannili kisimiitinneqarsinnaanani. Ungasianiit kiassarnermik atuutilersitsinermi aamma mingutsitsinnginnerusumik kiassaariaaseqalernermit attaveqarnermut aamma ikuallaaveqarnermut aningaasaliinerit siunnerfeqartut pisariaqartinneqartussaapput. Taamaattumik siunnersuut ilaatigut Naalakkersuisut Akiitsut aamma Aningaasaliisarneq pillugit periusissaannut atatillugu isigineqassaaq.

Siunnersuutip sunniutissai

Naalakkersuisut siunnersuutaasa piviusunngortinneqarnerat sunniuteqartussaavoq, taakkulu pingaarnertut ukununnga aggorneqarsinnaapput:

- **Siunnersuutip sunniutai toqqaannartut.** Aningaasaqarnermut sunniutissat toqqaannartut tassaassapput atuisunut, suliffeqarfinnut pisortanullu akit qaffannissaat apparnissaallu.
- **Saniatigut sunniutissat.** Saniatigut sunniutissat tassaassapput, atuisut inuussutissarsiornermillu ingerlataqartut pilersuinermit aningaasartuutininut nutaanut naleqqussalerpata siunnersuutip inuiaqatigiinnut sunniutissai. Saniatigut sunniutissat tassaasinnaapput, ulluinnarni atugassanut pisiniarfiit nioqutissaatiminut akinik qaffaanermigut, innaallagissamut imermullu aningaasartuutininut qaffaatinik atuisunut ingerlatitseqqinnissamik aalajangernerat.

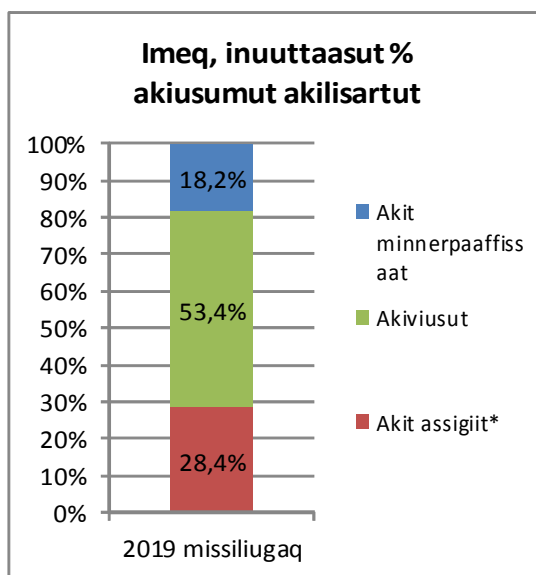
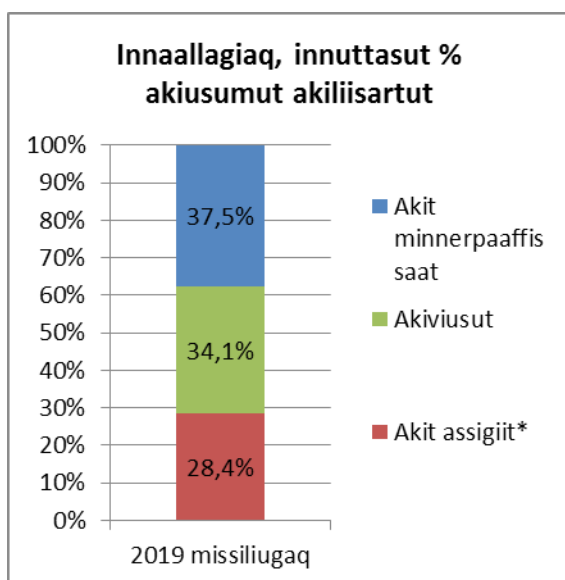
1.5 Atuisunut nalinginnaasunut sunniutissat

Naalakkersuisut akeqartitseriaatsimik allannguinnissamut siunnersuutaat atuisunut aningaasaqarnikkut assigiinngiaartunik sunniuteqartussaavoq. Atuisut inuussutissarsiornermik ingerlataqartut, aalisakkerinermik suliaqartuunngitsut kiisalu pisortat kommunillu sullissivii atuisunut nalinginnaasunut ilaatinneqarput.

- Najugaqarfinni minnerni akit Nukissiorfiit innaallagissamik imermillu pilersuinerannut aningaasartuutaasa tamarmiusut qaffannerini/apparnerini qaffakkiartussapput. Erseqqissaatigineqassaaq, matumani qaffatsitsiartuaarnissaq ilimagineqarmat, aammalu matuma siuliani qaffasissusiliussanut 2013-imut missiliugaapput.
- Innaallagissamut imermullu akit annerpaaffissaasa atorunnaarsinneqarnerini illoqarfiit 1.500-t sinnerlugit inullit tamarmik aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinut akiliisalissapput. Tamatuma kingunerisaanik imermut akit ataatsimut isigalugit sumiiffinni

amerlasuuni qaffassapput. Kisiannili akit ullumikkumut naleqqiullutik tunisassiornermut aningaasartuuterpianik tunngaveqarnerisa annertunerulernissaa tamatumunnga pissutaavoq. Taamaalilluni akeqartitseriaaseq ersarinnerulissaaq.

- Illoqarfinni ukunani imermut akit qaffanneqarnissaat ilimanarpoq: Qaqortoq, Narsaq, Maniitsoq aamma Tasiilaq
- Illoqarfinni ukunani innaallagissamut akit qaffannissaat ilimanarpoq: Paamiut aamma Maniitsoq.
- Tamatuma aamma kingunerisaanik ukiuni ataasiakkaani akit nikerarnerat – soorlu ukioq manna Qaqortumi Narsamilu misigineqartoq – tamakkiisumik qaffaaffiulluni akinut sunniuteqassaaq.
- Atuisut pisortanit kiassarneqartut kiassarnermut aningaasartuutikinnerulissapput.
- Najugaqarfinni minnerni ullumikkut innuttaasut 30%-iisa missaat najugaqarput. Taamaattumik innuttaasunit ikinnerit akinik tapersiissuseqarfiusunik atuutsitsivigineqartussaapput.
- Taamatuttaaq suliffeqarfiit aamma pisortat kommunillu sullissivii sumiiffimmiinnertik apequtaatillugu aningaasartuutaat qaffassapput.

Ilusiliaq 1-imi Nukissiorfinni atuisut, akit minnerpaaffissaannut, aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinut imaluunniit najugaqarfinni minnerusuni akisunut akiliisalertussatut naatsorsuutigineqartut amerlassusii takutinneqarput.

Atuisunut nalinginnaasunut (najugaqarfiit tamarmik) aningaasartuutaanerusussat/aningaasartuutikinnerussutissat

	2013	2019
Imeq, Atuisut nalinginnaasut	12,411	14,412
Innaallagiaq, Atuisut nalinginnaasut	0,66	30,376
Kiassarneq	-16,415	-16,415
Aningaasartuutaanerusussat katillugit	-3,344	28,373

Atuisut nalinginnaasut 2012-imut naleqqiullugu aningaasartuutaanerusussanut akiligassaattut missiliorneqartut matuma siuliani takussutissiami takutinneqarput.

Illoqarfimmi imeq inoqutigiinnit toqqaannartumik akilerneqartartoq (imaluunniit attartortitsisoq aqqutigalugu toqqaannangitsumik akilersinneqartartoq), nunaqarfinni atuisut nalinginnaasut imermut toqqaannartumik akiliineq ajorput. Nunaqarfinni atuisut nammineeurlutik imertartarfinnut imertartarput, kommunillu Nukissiorfinnut aningaasartuutunik akiliisarput. Kisiannili Nukissiorfiit sumiiffiit ilaanni aasaanerani erngup aqqutaannik ikkussuisimapput, taakkunanilu immikkut akiliisitsisoqartarpoq. Taamaattumik nunaqarfinni erngup akiinik qaffaanissaq innuttaasunut toqqaannartumik eqquisussaangilaq, aallaqqaammulli kommunit aningaasaqarnerannut eqquisussaalluni. Tamanna kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatiginninniarnerni taarsiiffigineqarnissamik piumasaqaateqarnermik malitseqarsinnaavoq. Nunaqarfinni imermut imigassamut pitsaassusissamut piumasaqaatit inatsisitigut annertusineqarnerat, siunissami nunaqarfinni imermik tunisassiornermut aningaasartuutunik qaffatsitsissasoq naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq imermik pilersuineranut aningaasartuutit pillugit immikkoortoq 4.2.3 takuuk.

1.5.1 Inoqutigiinnut sunniutissanut immikkut tunngasut

Immikkoortumi matumani inoqutigiinnut aningaasaqarnikkut sunniutissat sammineqarput. Ilanngussaq 3-mi 2013-imi inoqutigiinnut aningaasartuutissat missiliorneqartut takussutissiorneqarput.

1.6 Aalisakkerivinnut sunniutissat

Aalisakkerivinnut akikillisaatit appartinneqarneranni, aalisakkeriviit innaallagissamut imermullu akinut annertunerusunik akiliisalissapput.

Matuma kinguliani aalisakkerivinnut aningaasartuutaanerusussatut naatsorsuutigineqartut tamarmiusut takuneqarsinnaapput. Aalisakkeriviit 2012-imut naleqqiullugu qanoq annertutigisumik akiliinerusalissanersut kisitsisini takutinneqarput.

Aalisakkerivinnut

aningaasartuutaanerusussat/aningaasartuutikinnerussutissat

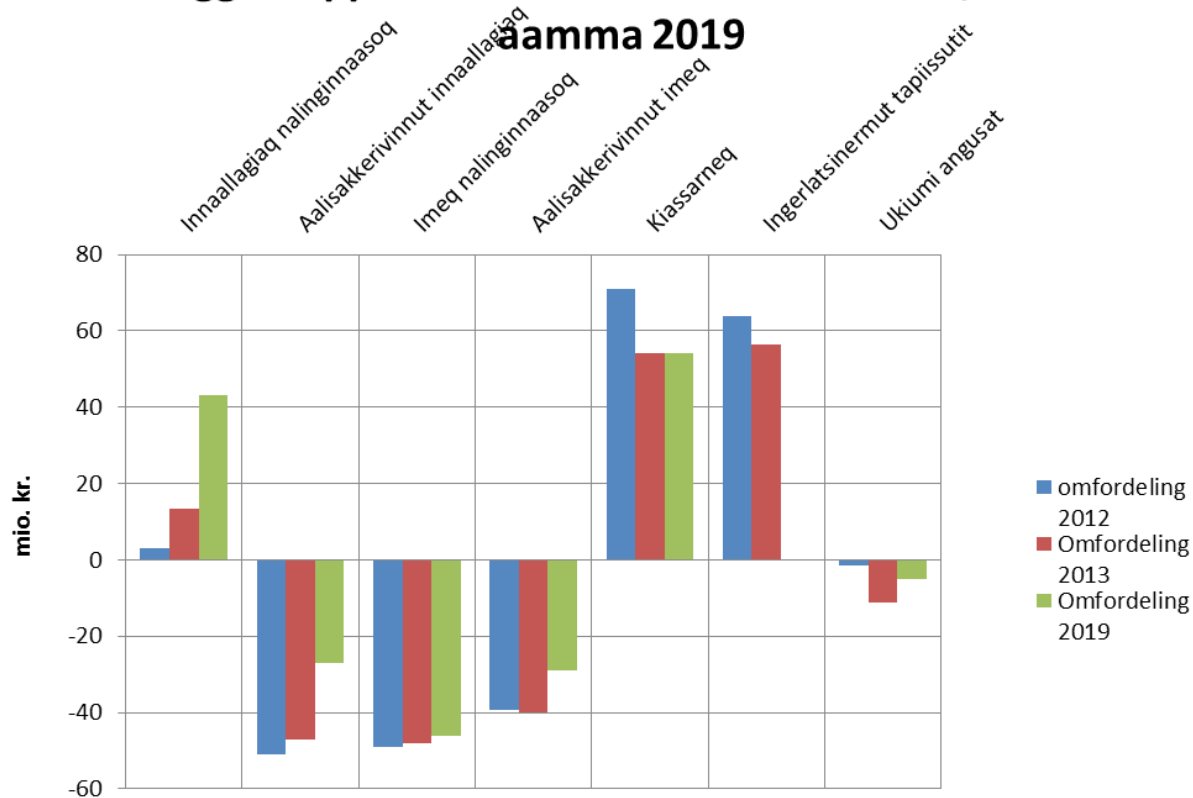
	2013	2019
Imeq, aalisakkeriviit	2,888	13,457
Innaallagiasq, aalisakkeriviit	2,692	21,775
Aningaasartuutaanerusussat katillugit	5,58	35,232

1.7 Agguaaqqittarnermut sunniutissat

Matuma kinguliani siunnersuutip pilersuineranut aningaasaqarnermi agguaaqqittarnerup sunniutissaatut missiliorneqartut takuneqarsinnaapput. Nioqqutissanut sullitanullu pilersuinermik tunisaqartarnermi sinneqartoorfusinnaasut amigartooruteqarfusinnaasulluunniit agguaaqqittarnermi takutinneqarput.

Agguaaqqinnermut sunniutaasussat 2012, 2013

aamma 2019

Ilusiliaq 2-mi takutinneqarpoq nioqqutissanut immikkoortunut assigiinngitsunut taakkunanngaanniillu agguaaqqinneq.

2012-imi, 2013-imi aamma 2019-imi, pilersaarutit malillugit siunnersuutip tamakkiisumik atuutilerfissaani agguaaqqinnerit takussutissiami takutinneqarput.

1.8 Saniatigut sunniutissat

Saniatigut sunniutissat tupinnangitsumik siumoortumik eqqoriaruminaatsorujussuusassaapput, ilaatigut suliffeqarfiit qanoq iliorlutik innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutissat allannguutissaannut naleqqussaaniarnersut apeqqutaasussaammat.

1.8.1 Aalisakkerivinnut aalisarnermillu inuussutissarsiornermut saniatigut sunniutissat

Aalisakkanik tunisassiorfiit annerit ukunaniipput: Nuuk, Sisimiut, Ilulissat, Asiaat, Qasigiannugit, Maniitsoq.

Aalisakkanik raajanillu tunisassiornermi suliaqarnermilu raajat uunneqartarput qalipaajarneqartarlutillu, aalisakkerivinnut nerpiarneqartarput, qerititerisoqartarpoq poortuisoqartarlunilu il.il. Kiisalu illoqarfinni taakkunani aamma saarullinnik, raajanik, assagiarsunnik, qaleralinnik il.il. tunisisoqangaatsiartarpoq. Tamatuma kingunerisaanik illoqarfinni taakkunani suliaqartarpoq ingerlatsinnermilu aningaasaqarneq annertungaatsiarluni, illoqarfinnilu

pineqartuni taakkunani aalisakkeriviit aamma innaallagissamik imermillu annertuumik atuiffiupput.⁷

Aalisakkerivinni annerni innaallagissamut imermullu aningaasartuutit qanoq amerlatigerpiarnerat misissoqqissaarneqarsimangilaq.⁸ Misissueqqissaarnermi 2006-imeersumi takutinneqarpoq innaallagissamut uuliamullu aningaasartuutit aalisakkeriviit aningaasartuutaasa ataatsimut katillugit 3,7 %-irigaat imermullu aningaasartuutit 1,7 %-iisa missaanniillutik. Taamaalilluni innaallagiq imerlu ataatsimut isigalugit aalisakkeriviit tunisassiornerminni ataatsimut katillugit aningaasartuutaannit annikitsuinnaapput, pissutigalugu uuliap akia siunnersuummit matumanga sunnerneqartussaangimmat.

Aammattaaq misissueqqissaarnerup takutippaa pingaartumik imermut aningaasartuutit Norge-mut Canadamullu saniliullugu Kalaallit Nunaanni aalisakkeriviit qaffasinnerungaatsiartumik aningaasartuuteqarfigisaraat.

Raajanik aalisakkanillu tunisassiornermut akit niuerfinit aalajangerneqartarput, taamaattumillu suliffeqarfiit tunisisarnermi niuerfimminnut tunisiermut akit qaffannerisigut aningaasartuutiginerusatik tutsissinnaangilaat. Tassalu suliffissuit aningaasartuutaat unammillersinnaanermut pingaaruteqarput. Tamanna aamma suliffeqarfiit aalisakkerivinnut akikillisaatit apparnerinut qisuariaatissaattut naatsorsuutigineqartunut pingaaruteqartussaavoq.

Taamaattumik siunnersuut imminermini Kalaallit Nunaanni aalisakkerivinnut annikitsuinnarmik sunniuteqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Nukissianut akiusut taakkua atugassarititaasunut killissaliussanut allanut aalisakkerivinnit malinneqartussanut ataqatigiissillugit isigineqassaput. Atugassarititaasussanut killissaliussat taakkua aamma suliaasaqarfinni allani allanngoriartorput. Aalisakkerivinnut atugassarititaasussanut killissaliussat assersuutigalugu tassaapput aalisakkanik pisuussutiniq pissarsisinnaaneq tassungalu atugassarititaasut, tunisisussaataitaneq, suliffeqarnermi akileraartarnermilu pissutsit il.il. Tamanna aamma nunani allani aalisakkeriviup tunisassiornerminik inissiivigisinnaasaanni atugassarititaasunut killissaliussanut naleqqiullugit isigineqassaaq.

Siunnersuummi aalisakkerivinnut akikillisaatit annikitsumik annikillineqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Akikillisaatit annikillineqarnerat aamma annikillisitsiartuaarnikkut pissaaq. Kisiannili allannguutit inuussutissarsiummi tassani allanngoriartornernut ullumikkut atuutereersunut allannguuteqartitseqataassasut ilimagineqartariaqarpoq, soorlu patajaallisaanerup annertunerulenera, tunisassiorfiit anginerusut, kiisalu aalisariutit amerlanerusut eqaannerusumillu ingerlanneqartut, ungasinnerusumi suliaqarnissamut periarfissaqarfusut.

Aalisakkerivinnut innaallagissamut imermullu akit qaffanneqarpata, suliffeqarfiit tunisassiornerminnik pitsanngorsaarnikkut nutarterinikkulluunniit, imaluunniit aningaasartuutiniq allanik ikililerinikkut pissarsiassatik piginnarsinnaassavaat:

- Taamaattumik siunnersuutip kingunerisaanik suliffeqarfiit imermik innaallagissamillu atuinertik annikillisinniarlugu tunisassiornermik pitsanngorsaallutik aallartissapput, soorlu tunisassioriaatsinik qerititereriaatsinillu nukissiornermik atorluaaffiunerusunik ujarlernikkut.

⁷ Immikkoortumi Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmit paasissutissat aallaavigineqarput. Innaallagissamut imermullu akiusut pillugit isummernissamut tunngavissiamut tusarniaanermut akissuteqaat

⁸ Aalisakkerivinni aningaasartuutiniq misissueqqissaarneq (Kalaallit Nunaanni aalisakkeriviit unammillersinnaassuseqarnerat), januar 2006. Grønlands Revisionskontor A/S. Ulloq 23. juni 2006 nutarterneqartoq.

Tamanna assersuutigalugu tunisassiornermi imaanit imermik atuinerup annertunerulerneratigut pisinnaavoq.

- Aamma siunnersuutit kingunerisaanik aalisakkeriviit sumiiffinnut pilersuinermut aningaasartuutikinnerusumut katersorniarlugit tunitsivimminnik tunisassiorfimminnillu matooraasinnaapput. Tamanna aamma aalisarnermut inatsit tamatumunnga akimmiffiusimangippat, tunisassiornerup ilaata Kalaallit Nunaata avataanut nuunnissaanik isumaliutersuuteqartitsilersinnaavoq.
- Tamanna sulisunik pitsanngorsaaneeramik ikilisaanernillu ataatsikkoortitsinikkut pisinnaavoq.
- Suliffeqarfiit aamma aalisakkat raajallu tunisat akiinik, suliffissuarmi tunisassiornermut aningaasartuutit tunngaveqartunik, ikilisaanikkut aningaasartuutiminnik ikilisaaniarlutik misilissinnaavaat.

Nunaqarfinni tunisassiorfiit minnerusut

Ullumikkut nunaqarfinni aalisakkeriviit minnerusut arlaqarput, taakkunanilu nalinginnaasumik tunitsiveqartarpoq qerinasuartitsiveqartarlunilu. Tunisassiorfiit minnerit taakku aamma akit qaffakkiartuaarnerinit sunnerneqartussaapput. Tunisassiorfiit minnerit taakkua aalisarnermut inuussutissarsiornermi nalinginnaasumik pisunik allangoriartornernillu aammalu pilersuinermut aningaasartuutit qaffannerannit sunnerneqassasut naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

1.8.2 Inuussutissarsiutinut allanut saniatigut sunniutissat

Aalisakkeriviit kisimik aalisakkerivinnut akigititaasunik immikkut appasitsinneqartunik akeqartitsivigineqarput. Suliffeqarfiit allat tamarmik ullumikkut nalinginnaasumik atuinermut akiusunik akiliisarput. Immikkoortumi matumani inuussutissarsiutit allat pineqartut tassaapput, suliffeqarfiit aalisakkeriviunngitsut tamarmik. Assersuutigalugu tassaapput akunnittarfiit neriniartarfiillu, ulluinnarni atugassanut niuertarfiit, neqileriviit, immiorfiit, silaannakkut angallassiutitileqatigiiffiit umiarsuaatileqatigiiffiillu.

Suliffeqarfiit ataatsimut isigalugu aningaasartuutit qaffaataannik tunisinermit akigititaminnik qaffaanikkut sullitaminnut atuisuminnillu tutsitsisinnaassapput. Suliassaqarfiit akigititaasalu qanoq annertutigisumik siunnersuummit sunnerneqarnissaannut naggataagut, aningaasartuutaannit qanoq innaallagissamut, imermut kiassarnermullu tunngasuunersut apeqqutaasussaavoq.

1.8.3 Inuiaqatigiit agguagaaneranni nunasseriaatsimilu allannguutit

Siunnersuut innuttaasut ullumikkut nunassinnissamut aalajangertarnerinut allannguisussat naatsorsuutigineqanngilaq. Kalaallit Nunaanni ullumikkut katersuuttoqarpoq, tassalu innuttaasut najugaqarfinit minnerusuniit illoqarfinnut annerusunut nunaqarfinnullu nutserput.

Misissuinermi ”Kalaallit Nunaanni Nuttartarneq”⁹ allassimavoq, innuttaasut eqqarsaatigisassat assigiinngitsorpasuit aallaavigalugit sumi najugaqarnissartik qinertaraat: Inuup nuunnissaminut pingaarnerpaatut tunngavigisarpaa suliffissaqarneq, apparatus suliffeqarnera, misigisassarsiornissaq tunngavigalugu aammalu ilinniagaqarnissaq siunertaralugu. Tamatuma saniatigut tunngavissat arlalippasuit najugaqarfissamik toqqaanermi ilaatinneqartarput, soorlu ilaqqat inooqatigiinnermilu avatangiisimik najugaqarfii, suliffeqarnermi periarfissat kiisalu sunngiffimmi sammisassat, sumiiffimmilu periarfissaasinnaasut allat. Inoqutigiit innaallagissamut,

⁹ Kalaallit Nunaanni Nuttartarneq, Nuttartarneq pillugu misissuineq 2008-2010, Piviusunngortitsinermi avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuinermit ilaatillugu. Najooqutarisat: <http://www.smv.gl/>

imermut kiassarermullu aningaasartuutaasa inuit sumi najugaqarnissamik aalajangertarneranni eqqarsaatigineqarnissaat – eqqarsaatigineqalernissaallu – naatsorsuutigineqanngilaq.

Tamatuma saniatigut siunnersuutip nassatarisaanik najugaqarfiit minnerit iluaquserniarlugit agguaaqqittarnerup annertuumik atorneqarnera ingerlaannassaaq. Nunaqarfinni innaallagissamut imermullu akit qaffassapput, kisiannili aningaasartuutiviusut tunngaviginerullugit qaffaanissap siunnersuutigineqarnissaanut sanilliullugu qaffaatissat annikinnerujussuususaapput.

1.9 Siunnersuutip atuutsinneqalernissaanut ilusiliaq kiisalu Innaallagissamut, imermut kiassarermullu akeqartitsinermi allannguutit allat.

Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut Inatsisartuni akuerineqassappat, akit 2013 aallarnerfigalugu qanoq aalajangersarneqartarnissaat Inatsisartuni politikkikkut tunngaviusumik aalajangiiffigineqartussaavoq.

Taamatut aalajangiineq 2013-imut Aningaasanut Inatsimmut siunnersuummi Nukissiorfinnut ingerlatsinermut aningaasaliissuteqarnermut, akit aalajangersarneqarnissaanut maleruagassiuiffiusumut oqaasertaliussanik nutaanik saqqummiussinikkut atuutsinneqalissaaq. Inatsisartut 2013-imut Aningaasanut inatsit oqaasertaliussanik nutaanik ilaqartoq akuerissappassuk, akeqartitseriaaseq nutaaq aatsaat inaarutaasumik akuerineqartussaavoq.

Aningaasanut Inatsimmi allannguutissat saniatigut innaallagissamut, imermut ataatsimullu kiassaanermut aningaasartuutit agguarneqarnissaanut tunngavissat pillugit nutaamik nalunaarusiortoqassaaq. Nalunaarummi akinik aalajangersaasarneq, immikkoortumi 3.5-imi allaaserineqartoq taparserneqassaaq. Nalunaarutip taassuma 1. januar 2013-imi atuutilernissaa naatsorsuutigineqarpoq.

1.9.1 Innaallagissamut, imermut kiassarermullu akinik aalajangersaasarnermi pissutsit allat allannguutillu

Innaallagissamut, imermut kiassarermullu akigititaasut tamarmik, nukissiornermi pilersuinermut peqqussut aamma imermik pilersuinermut peqqussut naapertorlugu, ullumikkutut atuutsinneqalinnginnerminni Naalakkersuisunut akuerisassanngorlugit saqqummiunneqartartussaapput.

Naalakkersuisut akigititaasunik akuersinerat *inatsisitigut pisussaaffiliisumik aalajangiinertut* taaneqarsinnaavoq, tassanilu Naalakkersuisut killeqartorujussuarmik missiliuisarput. Akinik aalajangersaasarneq akuersisarnerlu ullumikkutut politikkikkut aalajangerneqartassanngilaq, kisiannili inatsisinik tunngaveqarluni ingerlatsinermut aalajangiinerusassalluni. Pilersuinerup aquneqarnerani akinullu politikkeqarnermi sinaakktissanik, inatsisiliortunit akuerineqarsimasunik aqutsineq, aammalu nukissiuuteqarnermut politikkikkut anguniakkat, piffissap qanorluunniit ilinerani Naalakkersuisuusunit aalajangersarneqartut tunngavigineqartassapput. Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut manna akuerineqassaguni, Inatsisartut innaallagissamut, imermut kiassarermullu sinaakktissanik aqutsinerannut akinullu politikkeqarnerannut tunngavigineqassaaq.

1.9.2 Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissatut missingersuusiarineqartut akinik eqqortumik aalajangersaasarnissaq qulakkiissavaat

Innaallagissamut imermullu akit pissusissamisoortumik ukiumiit ukiumut allanngorassapput. Allanngorarnerinut pissutsit amerlasuut, soorlu innaallagissamik imermillu tunisassiornermut aningaasartuutit allannguutaat aammalu tunisat allannguutaat pissutaassapput.

Aningaasartuutit allanngornerinut aamma pissutsit amerlasuut pissutaasinnaapput, soorlu uuliamut akit qaffannerat, tunisassiorfiit unittoornerat, aammalu pilersuivinni iluarsaassinissamut pisariaqartitsineq il.il. Innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisassiornermut aningaasartuutit pillugit immikkoortoq 4 takuuk.

Akit annertuumik allanngorarnerat soorunami inuussutissarsiornermik ingerlataqartunut, atuisunut inuinnarnut pisortanullu soorunami akornutaasussaapput. Atuisunut akit aningaasartuutit qaffaataat taakku tunngavigalugit allanngorartussaapput, taamaangippat pilersuinermit aningaasaqarnermi piffissap ilaani sinneqartoorujussuortoqarsinnaammata amigartoorujussuortoqarsinnaalluniluunniit, tamannalu aningaasaqarnikkut nammaneqarsinnaanngilaq. Tamatuma saniatigut najukkani aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinut akeqartitseriaatsit annertuumik allanngorartitsisussaapput, aningaasartuutit taamaallaat najukkanut ataasiakkaanut, najukkanilu atuisunut sunniteqartussaammata. Assigiimmik akeqartitseriaatsimi aningaasartuutit sumiiffinnut arlalinnut siaruartinneqarsinnaapput, taamaattumillu sumiiffinnut ataasiakkaanut sunniutit annikinnerulersinneqarsinaallutik.

Kisiannili akeqartitseriaatsimi atuuttumi akit ukiumiit ukiumut allanngorarujuusuarsimapput, assigiinnngissutaasullu ilaat ullumikkut akinik aalajangersaariaatsimik pissuteqartutut oqaatigineqarsinnaapput. Periaaseq maannakkut atorneqartoq ilaatigut sumiiffiit uulia atorlugu innaallagissamik pilersorneqarneranniit erngup nukinganik innaallagissiorfimmit pilersorneqarnermut nuunneranni naapertuutinngitsoq paasinarsisimavoq.

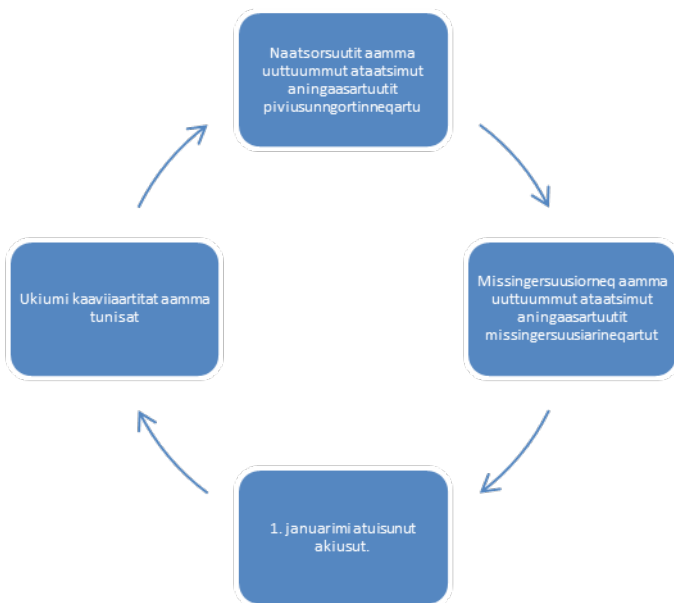
Tamatumunnga ilaatigut ukiup siuliani innaallagissamik imermillu tunisassiornerup akia, iluarsiissutinik marlunnik ilaqartinneqartoq aallaavigalugu akinik aalajangersaasarneq pissutaavoq. Matuma kinguliani ullumikkut akinik aalajangersaasarneq pillugu immikkoortoq 5.1 takuuk.

Tamanna akinik aalajangersaasarnermut, uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit missingersuutinik tunngaveqartumut allanngortinneqassasoq, Naalakkersuisut siunnersuutigaat. Tamatuma kingunerisaanik suliffeqarfiit pilersuinermit ingerlataqartut sumiiffinni, ingerlatsinermit aningaasartuutissatut pisariaqartinneqartunut, aserfallatsaaliuinermit pisariaqartinneqartunut il. il. naatsorsuutigisatik tunngavigalugit missingersuusiortalissapput. Aningaasartuutissatut missingersuusiarineqartut aamma nalunaarut 2006-imeersoq naapertorlugu agguariaatsimut naatsorsuutit pioreersut malillugit agguarneqartussaapput, tamanna pillugu immikkoortoq 4.1 takuuk.

Tamatuma kingorna aningaasartuutissatut missingersuusiarineqartut najukkami tunisassatut naatsorsuutigineqartunut agguarneqassapput. Tunisinissamut naatsorsuutigineqartumut kisitsisit eqqortut pigineqanngippata, tunissanut ukiup siuliani tunisat tunisassallu ineriartornissaat tunngavigalugit missiliukkat naapertuuttut tunngavigineqassapput.

Suliffeqarfiit pilersuisuusut missingersuutini uuttuummut ataatsimut aningaasartuuteqartalarunilluunniit, ukiut tamaasa sumiiffinni tamani aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinik eqqorluinnartunik atuutsitsilersinnaanngillat, unittoorneq il.il. pissutigalugit naatsorsuutigingisanut aningaasartuuteqartarsinnaagamik, imaluunniit tunisat naatsorsuutigisamit allaanerussaammata.

Taamaattumik uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissatut missingersuusiariqartut ukiup siuliani angusarpiaasut tunngavigalugit iluarsineqartartussaapput. Assersuutigalugu uuttuummut ataatsimut aningaasartuuterpiaasut sumiiffimmut missingersuusiariqartunit appasinnerusut paasinarsippat, iluarsiiisutit taakku atuisunut iluarsiiisutigineqarsinnaapput. Tassalu akinik aalajangersaasarnerup ukiup ingerlanerani ingerlariaasii imatut isikkoqassapput:

Akinik aalajangersaaneq imatut pissaaq:

Atuisunut akit naatsorsorneqartarnerat	
+/-	2013-imi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissatut missingersuutigineqartut 2011-mi akinut akiliivallaarutaasinnaasunut akiliinikipallaarutaasinnaasunullu iluarsiiisutit
=	2013-imi atuisunut innaallagissamut imermullu akit

Siunnersuummi suliffeqarfiit pilersuisut missingersuusiortarnerannut, siunissami missingersuutit tunngavigalugit akinik aalajangersaasarnermut tapertassatut eqqortuusartussanut sukumiisumillu immikkoortiterneqartartussanut piumasaqaatit annertunerupput. Tamatuma aamma peqatigisaanik suliffeqarfiit pilersuisuineramik suliaqartut allaffissornikkut ullumikkornit

nammagassaqarnerulissapput, uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissanut missingersuusiortartussaagamik aammalu ullumikkut pisartutut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissatut piviusunnngortitat naatsorsortartussaallugit. Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutissatut missingersuusiarineqartut ullumikkut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutaasartut assigalugit suliffeqarfiup pilersuineramik suliaqartup kukkunersuiuisuanit akuerineqartartussaapput, aammalu ilisimatitsissutitut Ineqarnernut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfimmu nassiunneqartartussaallutik.

Naatsorsuutit piviusunnngortitat tunngavigalugit uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininik aallaveqartumik akinik aalajangersaasarnerni, suliffeqarfimmut pilersuineramik suliaqartunut, 2013 aallarnerfigalugu uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininut missingersuusiornissamut naatsorsuutitigut teknikkikkut periarfissaqanngitsunut ikaarsaarnernut aaqqissuussinissaq pisariaqalersinnaavoq.

Missingersuusioriaatsimi pitsaaqutissaq pingarneq tassaavoq, akinut tunngaviusunut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit kisitsisitaasa, iluarsisutininik ilaqartinneqartartut oqaluttuarisaanerit tunngavigineqartarunnaartussaammat. Taamatut periaaseqarnerup saniatigut iluaqutissartaraa, suliffeqarfiit pilersuineramik suliaqartut missingersuusiortarnerminni, assersuutigalugu aningaasaliisarnernit ingerlatsinerimullu aalajangiisarnernit atuisunut akitigut sunniutininik naliliinissamut pitsaanerusunik periarfissaqalernissaat. Tamatuma ersarinnerulersinneqarneratigut suliffeqarfiit pilersuisuusut taakkunanilu ingerlatsinerimut pisortat ulluinnarni ingerlatsineramik pilersaarusiornissamut pitsaanerusunik sakkussaqaalissapput. Siunnersuulli sanaartugassanut annerusunut annertuunik sunniuteqassangilaq, ullumikkut nalinginnaasumik aningaasaliissutit najukkani uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininut sunniutissaat naatsorsorneqartareermata.

Innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersuinerimut aningaasartuutit

Immikkoortumi matumani innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisassiornerimut aningaasartuutit sammeneqarput.

Akinik aalajangersaasarnerni tamani suliffeqarfiit pilersuineramik suliaqartut innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisassiornerimut aningaasartuutaat aallaavigineqartarput. Aningaasartuutit taakku suliffeqarfiit pilersuineramik suliaqartut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akigititai aqutitigalugit atuisut akornanni qanoq agguarneqassanersut, akeqartitseriaatsimi iluarsineqartartussaavoq. Immikkoortumili matumani tunisassiornerimut aningaasartuutit, taakku qanoq naatsorsorneqartarnerat, aammalu aningaasartuutaasartunut qanoq pingaaruteqarnerat kisimik sammeneqarput.

Innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisassiorneq ullumikkut pingaartumik Nukissiorfinnit, innaallagissamik, imermik immaqalu kiassarnermik pilersuinerimi Namminersorlutik Oqartussanut immikkoortortatut isumaginnittuusumit suliarineqarpoq. Illoqarfiit 17-it nunaqarfiillu 53-it innaallagissamik, imermik ilaatigullu kiassarnermik Nukissiorfinnit pilersorneqarput.

Mittarfeqarfiit oqaluttuarisaanermik pisariinnerutitsinissamillu tunngaveqarlutik Kangerlussuaq, Narsarsuaq aammalu Kulusummi sullitaq ataaseq innaallagissamik imermillu pilersugaraat.

1.10 Tunisassiornerimut aningaasartuutit aamma uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit

Ullumikkut akigititaasunut najukkani ataasiakkaani uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit tunngavigineqarput. *Uttuummut ataatsimut aningaasartuutit innaallagissamik, imermik*

kiassarnermilluunniit uuttuummut ataatsimut tunisassiornermut atatillugu aningaasartuutininut tunngasuupput.

Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininut naatsorsueriaaseq innaallagissamut, imermut ataatsimoortumillu kiassarnermut immikkoortukkaanut aningaasartuutit naatsorsorneqartarnerini aningaasartuutit agguataarneqartarnissaannut periusissatut tunngavissanik aalajangersaasarneq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 12-imi, 10. august 2006-imeersumi aalajangersarneqarpoq.

Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit *agguaassisarnermut naatsorsuutit*, ukiumoortumik naatsorsuutit piviusunngortinneqartut nutaanerpaat, ukiut tamaasa suliarineqartartut tunngavigalugit suliarineqartarput. Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit akinik, atuisunit akilerneqartartunik (akigititaasut) naatsorsuinermit aallaavigineqartarput.

Aningaasartuutit aningaasartuutininut assigiinngitsunut arlalinnut agguagaapput, aammalu illoqarfinnut nunaqarfinnullu ataasiakkaanut tamanut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu immikkoortununut pingasunut aggorlugit naatsorsorneqartarlutik. Aningaasartuutit assigiinngitsut taakku tassaapput:

- Nioqutissanik atuineq
- Sulisunut aningaasartuutit
- Aningaasartuutit aalajangersimasut allat
- Nalikilliliinerit
- Erniat

Nioqutissani immikkoortuni tamani aningaasartuutit tamarmiusut ukiumi innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisanut agguarneqartarput, taamaalillunilu najukkani tamani uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit naatsorsorneqartarput:

- Innaallagialu, kWh-mut koruunit
- Imeq, m³-mut koruunit
- Kiassarneq, MWh-mut koruunit

Agguaassinermut naatsorsuutini najukkani innaallagissamik imermillu aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit taperserineqarnissaat siunertarineqarpoq. Taamaattumik aningaasartuutit sapinngisamik najukkanut ataasiakkaanut tamanut tutsinneqartarput, taamaalilluni illoqarfinni nunaqarfinnilu ataasiakkaani uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit innaallagissamik, imermik kiassarnermillu tunisassiornermut aningaasartuutininut naleqqutissallutik. Kisiannili aningaasartuutit ilaat najukkanut ataasiakkaanut agguarneqarsinnaanngillat; taakkulu assersuutigalugu ataatsimut aningaasartuutininut tunngasuupput, kisiannili aamma ernianut aningaasartuutit, suliffeqarfiup pilersuisup sanaartugaataanut tamarmiusunut naleqqiullugit najukkani sanaartukkanut ataasiakkaanut agguarneqartarput.

1.10.1 Ataatsimut aningaasartuutit

Suliffeqarfiit pilersuinermit suliaqartut ataatsimut aningaasartuutaat suliassat ataatsimoorussat isumagineqarnerininut aningaasartuutininut tunngasuupput, taakkulu illoqarfinnut nunaqarfinnullu aalajangersimasunut tutsinneqarsinnaanngillat. Ataatsimut aningaasartuutit assersuutigalugu aningaasaqarnermut naatsorsuuserinerimullu, sulisunut immikkoortortaqaqfimmumut (HR),

attaveqatigiinnermut sullitanillu kiffartuussinnermut aningaasartuutitut tunngasuupput. Suliassaq taanna qullersaqarfimmi nukissiornermillu sullissivinni qitiusumik isumagineqarpoq.

Ataatsimut aningaasartuutit imatut agguarneqartarput:

- Nukissiornermik sullissivinni ataatsimut aningaasartuutit sulisunut, pisinnaasanut nalikilliliinernullu aningaasartuutitut naatsorsorneqartarput, aammalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu immikkoortunut ataasiakkaanut agguarneqartarlutik.
- Qullersaqarfiup aningaasartuutai nukissiornermik sullissivinni sulisunut, pisinnaasanut aammalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu nalikilliliinernut aningaasartuutaat tamarmiusut tunngavigalugit innaallagissamut, imermut kiassarnermullu agguarneqartarput. Tamatuma kingorna aningaasartuutit innaallagissap, erngup kiassarnerullu pilersuutigineqartup annertussusia malillugu illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguarneqartarput.

Sanaartugassanut pilersaarutit aqunneqarnerat ullumikkut qullersaqarfimmit isumagineqarput, kisiannili pilersaarutitik aqutsinnermut aningaasartuutit sapinngisamik sanaartugassanut ataasiakkaanut tutsinneqartarput.

1.10.2 Erniat aamma innaallagissamut kiassarnermullu nalikilliliinerit agguarneqartarnerat

Suliffeqarfiup iluani innaallagissamik kissallu sinneranik kiassarnermut atuisarnermut akiliisitsisarneq nassuiaammi kWh-mut 0,01 koruuninut aalajangerneqarpoq. Naatsorsueriaaseq taanna aamma akit assigiikkunnarsinneqarnerat pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuummi allaaserineqarpoq¹⁰, tassanilu erseqqissaatigineqarpoq, naatsorsuisarnerup kingunerisaanik innaallagissamik tunisassiornermi nalikilliliinerit erniallu tamarmik akilerneqartartut. Agguasarnepup kingunerisaanik innaallagissamut ataasiakkaanut aningaasartuutit, taamaalillunilu aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akigititaasut qaffasitsinneqartut, kiisalu kiassarnermi iluanaarutit annertunerusartut, tassani kiassarnermik tunisinnermut akiusut aningasartuutiviusullu tunngavigalugit akiusut akornanni assigiinngissut annertunerulertarmat.

Tassalu 1. januar 2008-mili erngup nukinganik innaallagissiorfinni nalikilliliinerit kiassarnermik innaallagissamillu tunisassiornerit akornanni agguarneqartarput. Ullumikkut tamanna innaallagissamik qaammaqutitut nukissiornermullu, aammalu innaallagissamik kiassarnermut tunisat tunngavigalugit pisarpoq.

Agguaassisarnermut naatsorsuutini kiassarnermut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit ullumikkut kiassarnermut akinut, taamaallaat uuliap akia tunngavigalugu aalajangersarneqartartunut sunniuteqartanngillat. Kisiannili agguaassisarneq innaallagissamut qaammaqutitut nukissiornermullu atorneqartumut aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinut toqqaannangitsumik annertuumik sunniuteqartarpoq, tassani agguaassisarnermut naatsorsuutit (uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit) aallaavigineqartarmata.

1.11 Pissutsit aningaasartuutitut sunniuteqartartut

2005-ip aamma akeqartitseriaatsip maannakkut atuuttup atuutilersinneqarnerata kingorna agguaassinermut naatsorsuutitik suliaqartoqartalerpoq, taakkunanilu innaallagissamik, imermik

¹⁰ Innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akeqartitseriaatsip allanngortinneqarnerani ikaarsaarnissamut nalimmassaanissamullu aqqissuussineq pillugu Naalakkersuisut siunnersuutaat, Nuuk, ulloq 24. september 2004

kiassarnermillu tunisassiornermut aningaasartuutit illoqarfinnut nunaqarfinnullu immikkoortillugit naatsorsorneqartarput. Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit kisitsisaapput aalajangersimasuunngitsut, taakkuli ukiut tamaasa allanngartarput, aningaasartuutit tunisallu ineriartornerat qanoq isikkoqarnersoq apeqqaasarluni.

2010-mi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit, illoqarfinni toqqarneqartuni:

Innaallagissamut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit

	Nanortalik	Aappilattoq	Nuuk	Ilulissat	Qeqertarsuaq	Tasiilaq	Isortoq
Nioqutissanik atuineq	1,40	1,50	0,01	1,40	1,40	0,11	1,98
Sulisunut aningaasartuutit	0,75	2,61	0,14	0,20	0,62	0,49	1,40
Aningaasartuutit aalajangersimasut	1,51	0,68	0,35	0,33	0,80	0,96	0,68
Nalikkililiinerit	0,41	0,84	0,28	0,22	0,74	0,63	0,72
Erniat		0,28	0,14	0,13	0,18	0,39	0,26
Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit	4,07	5,91	0,92	2,28	3,74	2,58	5,04

Uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit sumiiffimmiit sumiiffimmut allanngartarput, tunisassiornermut aningaasartuutit allanngartartuummata. Ataatsimut isigalugu uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit illoqarfinni annerusuni appasinnerupput, tamatumunnga angisuunik ingerlataqarnermi iluaqutissartaasut, amerlanerusut aningaasartuutininut aalajangersimasunut akiliisinnaaneranit pinngortartut pissutaapput.

Pisinnaasanik annertusititsinermit aserfallatsaaliuinerimullu aningaasartuutit tamatuminnga peqquteqartumik sumiiffinnut minnernut, annerusunut sanilliullutik sunniuteqarnerusussaapput. Kisiannili ataatsimut isigalugu uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit aningaasartuutininut taakkunanga annertunerusumik sunniuteqarfigineqartarput.

Tunisassiamut aalajangersimasunut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit ukiumiit ukiumut allanngartarujussuarsinnaapput. Tamatumunnga ilaatigut ukiumiit ukiumut aningaasartuutit assigiinngissinnaanerit pissutaavoq, kisiannili aamma tunisat (innaallagiaq, imeq kiassarnerluunniit tunineqartut) allanngartarnerat pissutaasinnaavoq.

Aningaasartuutininut allannguutit, uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininut sunniuteqarsinnaasut arlaqarput. Allannguutininut arlallit (aningaasartuutit qaffaataat appaataallu) Nukissiorfinnit sunniuteqarfigineqarsinnaanngillat. Tassaasinnaavoq uuliap akiata, nunarsuarmi akigititaasunit aalajangerneqartartup allanngartarnera, kisiannili aamma tassaasinnaalluni inuiaqatigiinni akissarsiat, suliffeqarnermi illuatungeriinnit isumaqatiginninniutigineqartartut qaffannerat. Pilersuinermit inatsisitigut piomasagaatit, aammalu upalungaarsimanermit isumannaallisaanermullu piomasagaatit aamma pilersuinermit aningaasartuutit amerlassusaannut annertuumik sunniuteqartarput. Erniat nalikkililiinerillu uuttuummut ataatsimut aningaasartuutininut sunniuteqartarput, aammalu sanaartukkanut sanaartukkanullu suliniutinut aningaasaliinissamik pisariaqartitsineq apeqqaasarpoq.

1.11.1 Erngup nukinganik innaallagissiorfiit aamma aningaasartuutit katitigaanerit

2004-miit 2013-imut erngup nukinganik innaallagissiorfiit pingasut nutaat sananeqarput, tamatumalu nassatarisaanik nunami innuttaasut amerlanersaat 2013-imiit erngup nukinganik innaallagissiorfimmit pilersorneqalissapput. Erngup nukinganik innaallagissiorfiit motoorit

generatorillu dieselitortut, illoqarfinni pineqartuni pilersueriaatsimi pingaarnertut atorneqartut taarsissavaat.

Erngup nukinganik innaallagissiorfiit sananeqarnerini aamma Nukissiorfiit illoqarfinni, erngup nukinganik innaallagissiorfinnit pilersorneqartuni aningaasartuutaasa katitigaanerat, taamatullu Nukissiorfinnut tamarmiusumut allanngorpoq. Motoorinut dieselitortunut aningaasartuutit aalajangersimasut appasissuupput, kisiannili ingerlatsinermi aningaasartuutaat, pingaartumik uuliamut atorneqartartut qaffasillutik. Kiisalu erngup nukinganik innaallagissiorfiit aningaasartuutaat qaffasissuupput, ingerlatsinermulli aningaasartuutaat appasissorujussuullutik. Taamaalilluni aamma erngup nukinganik innaallagissiorfiit uuliamut akit allanngornerinit sunnertianninnerupput.

Erngup nukinganik innaallagissiorfiit Nunap Karsianit taarsigassarsilluni sananeqarput. Taamaattumik Nukissiorfiit Nunap Karsianut akiitsutigut nammagassaqarput, ukiuni tulliuuttuni ernianut nalikilliliinernullu aningaasartuutissanik qaffasinnerusunik nassataqartunik.

1.11.2 Qorlortorsuaq pillugu isumaqatigiissitsiniarluni suliaq

Qorlortorsuarmi erngup nukinganik innaallagissiorfiup Narsami Qaqortumilu atuisut pilersorpai.

Nukissiorfiit 2003-mi Energikonsortiet I/S suliassamut isumaqatigiissuteqarfigaat, entreprenørillu taassuma erngup nukinganik innaallagissiorfik sanavaa. Kisiannili innaallagissiorfiup suliarineqarnerata naammassineqarneranut atatillugu Energikonsortiet Nukissiorfinnut immikkut piumasaaqateqarpoq. Nukissiorfiit Energikontiet-imut akisillutik arlalinnik, pingaartumik suliat amigaataannut attuumassuteqartunik piumasaaqarput. Illuatungeriit isumaqatigiissinnaanngimmata, Energikonsortiet 2009-mi Sanaartornermi Isumaqatigiissitsiniartarnermut eqqartuussivimmut suliakkiivoq.

Isumaqatigiissitsiniarluni suliamut aningaasartuuteqartoqarpoq, taakkulu 2012-imi atuisunut akinut sunniuteqarput, aammalu siunissami Narsami Qaqortumilu innaallagissamut akinut sunniuteqarsinnaallutik:

- Suliamut aningaasartuutit: Nukissiorfiit suliap ingerlanneqarneranut aningaasartuutaat, tassalu eqqartuussissuserisumut, teknikkikkut siunnersuisartunut aammalu isumaqatigiissitsiniartarnermi eqqartuussivimmut aningaasartuutit ilaannut aningaasartuutaat.
- Taarsiititsisoqassappat, isumaqatigiissitsiniartarnermi eqqartuussiviup Nukissiorfinnut akileqqusaannik, imaluunniit isumaqatigiinnermi akiliisoqassappat.

Suliamut aningaasartuutit

Suliamut aningaasartuutit tunngaviusumik naatsorsuutini ingerlatsinermut aningaasartuutit ilaatinneqarput, taamaattumillu Narsami Qaqortumilu ukiumi ataatsimi Nukissiorfiit akigititaanut sunniuteqarlutik.

Nukissiorfiit 2010-mi suliamut aningaasartuutai, Nukissiorfiit 2012-imi Qaqortumi Narsamilu innaallagissamut akigititaanut kWh-mut 35 oorinik qaffatsitseqataapput.

Taamatuttaaq 2011-mi aamma 2012-imi suliamut aningaasartuutit Nukissiorfiit 2013-imi aamma 2014-imi akigititaanut sunniuteqartussaapput. Qanoq annertutigisumik sunniuteqarnissaannut, Nukissiorfiit suliap ingerlanneqarneranut aningaasartuutaasa qanoq amerlatiginissaat apeqqaasussaavoq.

Taarsiissuteqarneq imaluunniit isumaqatigiinnermi akiliuteqarneq

Taarsiititsisoqassappat imaluunniit isumaqatigiinnermi akiliisoqassappat, tamanna erngup nukingani innaallagissiorfiup nalingata qaffannerani kinguneqassaaq, taamaattumillu Nukissiorfiit sumiiffimmi nalikillisassaasat ernianullu aningaasartuutissaasat qaffanneqassappat.

Tassalu taarsiititsisoqassappat imaluunniit isumaqatigiinnermi akiliisoqassappat, atuisunut akigititaasunut ukiumut sunniutissat annikinnerussappat, taakku innaallagissiorfiup atasinnaaneranut agguarneqartussaassammata. Tamatuma akinut qanoq annertutigisumik sunniuteqarsinnaaneranut, taarsiissutissat imaluunniit isumaqatigiinnermi akiliutissat amerlassusissaasat apeqqutaassaaq.

1.11.3 Imerk pilersuinermit aningaasartuutit

Siusinnerusukkut nunaqarfiit illoqarfinni erngup imigassap pitsaassusissaanut piumasaqaatit assinginiq piumasaqaateqarfigineqarneq ajorput. 2008-mi erngup pitsaassusissaa pillugu nalunaarut nutaaq atuutilerpoq¹¹, taassumalu kingunerisaanik 1. januar 2009 aallarnerfigalugu nunaqarfinni erngup pitsaassusia illoqarfinni piumasaqaatit assinginiq piumasaqaateqarfiulerpoq. Nunaqarfinni maannamut issigiigallartarneq kisimi atorneqarsimavoq, kisiannili imermut passussiveqarnani.

Erngup pitsaassusissaanut piumasaqaatit annertunerulernerisigut, Nukissiorfiit nunaqarfinni amerlasuuni imeqarfimminnik piorsaallutik, imermik passussivinnik, soorlu UV-nut atortunik klorimillu akoorisanermik pilersuisariaqalerput. Tamatuma saniatigut piumasaqaatit nassatarisaannik imermik misissugassamik tigusisoqartartussanngorpoq, taannalu misissugassanngorlugu laboratoriamut nassiunneqartartussaavoq. Piumasaqaatit annertunerulernerisa kingunerisaanik nunaqarfinni aningaasaliinissaaq pisariaqartinneqarpoq, tamannalu nunaqarfiit imermik pilersorneqarnerannut aningaasartuutit amerlanerulernerinik kinguneqassaaq. Nalunaarutip nalilersoqqinneqarnissaa 2013-imi aallartinneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Nunaqarfinni imermut imigassamut nalunaarutip tamakkiisumik naammassineqarnissaanut qanoq aningaasartuuteqartoqassanersoq 2010-imi Nukissiorfiit missiliuippat. Piumasaqaatit annertunerulernerinut aningaasartuutaanerusussat missiliuineq naapertorlugu imatut amerlassuseqarnissaasat naatsorsuutigineqarpoq:

Sanaartornermit aningaasartuutit aamma ataasiaannartumik aningaasartuutit:

- Nunaqarfinni sulisunik ilinniartitseqqinnissaaq 0,6 mio. koruuninut missiliorneqarpoq.
- Imeqarfinnik nutaanik sanaartornissaaq 52,8 mio. koruuninut missiliorneqarpoq.

Ukiumut ingerlatsinermit aningaasartuutit:

- Misissugassanik tigusisarnermit aningaasartuutaanerusussat ukiumut 0,5 mio. koruuninut missiliorneqarput.
- Ingerlatsinermit aningaasartuutit amerlissutissaasat ukiumut 21,0 mio. koruuninut missiliorneqarput.

Imerk pilersuinermit akit qaffannerinut pisooqataasinnaasoq alla tassaavoq, erngup isumalluutaasup inissisimaffia. Illoqarfinni Sisimiuni, Ilulissani aamma Aasianni imeq isumalluutaasooq illoqarfiup killeqarfianut qanittuararsuarmiippoq. Taamaattumik imeqarfiup

¹¹ Erngup imigassap pitsaassusia aamma imermik pilersuiviit nakkutigineqarnerat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 7, 17. marts 2008-imeersoq.

eqqaani sulianit erngup isumalluutaasup mingutsinneqarsinnaanerata ulorianartorsiorfiunera annertuneruvoq. Kiisalu imeqarfimmut killeqarfiit illoqarfinnik ineriartortitsinissamut, imeqarfiullu eqqaani sukisaarsaarluni inuussutissarsiutinullu atatillugu sammisaqarnissamut akimmisimaartitsipput. Sumiiffiit ilaanni siunissami imilerissutinik piorsaanissamut imaluunniit imermik milluaavinnik allannguinnissamut aningaasaliisoqartariaqassaaq. Aningaasaliissutit taakku naggataatigut atuisut imermut akiliutitik aqutugalugit akilertussaavaat.

Akeqartitseriaaseq maannakkut atuuttoq

Kapitalimi matumani maannakkut akeqartitseriaaseq, aammalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akit ullumikkut qanoq naatsorsorneqartarnersut allaaserineqarpoq.

Aallarniutigalugu akeqartitseriaatsip maannakkut atorneqartup oqaluttuarisaanerani tunuliaqutaasooq nassuiarneqassaaq. Tamatuma kingorna akigititaasut aalajangersimasut qanoq naatsorsorneqartarnerat nassuiarneqassaaq. Maannakkut akeqartitseriaaseq Nunap Karsianiit tapiissutitaqarpoq, kiisalu innaallagissamik, imermik kiassarnermillu atuisut akornanni taperseeqatigiissitsisoqartarluni. Tamanna agguaaqqittarneq pillugu immikkoortumi 5.5-imi sukumiinerusumik allaaserineqarpoq.

Akeqartitseriaaseq maannakkut atorneqartoq, assigiimmik akeqartitsiunnaarnermik taaneqartartoq 2004-imi ikaarsaarnissamut nalimmassaanissamullu aaqqissuussinerup tamarmiusup, aammattaaq akileraartarnermi ilanngaattissat ikinnerpaaffissaannik qaffaanermik ilaqartup ilaatut akuerineqarpoq.

Siusinnerusukkut nuna tamakkerlugu innaallagissamut imermullu akit assigiit atuutsinneqarput, pilersuinnermullu akiusunut nuna tamakkerlugu innaallagissamik imermillu pilersuinnermut aningaasartuutit tunngavigineqarput. Assigiimmik akeqarunnaarsitsinermi periaatsip taassuma allangortinneqarnissaa pingaarnertut siunertarineqarpoq, taamaalillunilu akinut illoqarfinni nunaqarfinnilu ataasiakkaani pilersuinnermut aningaasartuutit tunngavigineqartussanngorput.

Akit tassanngaannartumik qaffannerisigut inuiaqatigiit tuparujussuarnissaat pinngitsoortinniarlugu ikaarsaarnermut aaqqissuussineq, aammattaaq assigiimmik akeqarunnaarsitsinermik taaneqartoq akuerineqarpoq, tassanilu sumiiffinni ataasiakkaani akigititaasut akit annerpaaffissaannik killilersorneqarput, taannalu tunngavigalugu atuisut naggataagut akiligassaat qummut killilerneqarlutik. Tamatuma saniatigut akit minnerpaaffissaannik atuutsitsisoqalerpoq, taannalu atorlugu akit appasinnerpaaffissaat killilerneqarpoq.

2005-imiit 2009-mut akit annerpaaffissaat qaffakkiartorneqartussanngorpoq, siunissamilu ungasinnerusumi sumiiffiit tamarmik aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akiliisalernissaat tikillugu peeriartuaarneqartussanngorluni.

Akit aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akiusut tungaannut ingerlanissaannut maleruagassatut akuerineqartut, naatsorsuutigineqartutut akit annerpaaffissaasa qaffasinnerulernerinik kinguneqarput. Kisiannili uuliamut akit qaffannerisa kingunerisaanik akinut qaffaatissat aningaasasaqartinniarlugit, aaqqissuusseqqinnermi aalajangersakkat saneqqunniarlugit, aammalu innaallagissamut akit annerpaaffissaat kWh-mut 25 oorinik appartinniarlugit taamani naalakkersuisuusut aalajangerput. 2008-mi akit annerpaaffissaat appartinneqaaqqippoq. Tassani kWh-mut 1 koruuninik. Tamatuma kingorna ikaarsaarnermut aaqqissuussineq 2010-miit 2012-imut ingerlateqqinneqartussanngorpoq.

1.12 Akigititaasut

Imermut innaallagissamullu akit ilusaanni atuisut/pilersueriaatsit marluk aalajangerneqarput:

- Atuisut nalinginnaasut
- Aalisakkeriviit

1.13 Atuisunut nalinginnaasunut innaallagissamut imermullu akigititaasut

Atuisut nalinginnaasut tunngaviusumik *aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinut* akiliisartussaapput, taakkunanilu illoqarfinni nunaqarfinnilu atasiakkaani tunisassiornermut aningaasartuutit tunngavigineqarput. Akigititaasuni akit annerpaaffissaat qaangeqqusaanngilaq, aammalu akigititaasuni akit minnerpaaffissaat ammut qaangeqqusaanngilaq.

Aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit

Aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akini uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit naatsorsorneqartut nutaanerpaat tunngavigineqartussaapput. Assersuutigalugu 2013-imi akigititaasunut 2011-imi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit aallaavigineqartussaapput.

2011-ip aamma 2013-ip akornanni aningaasartuutit tunisallu amerlassusiisa assigiinngissuteqarnerisa kingunerisaanik, 2011-mi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit 2013-imi aningaasartuutit amerlassusiinut toqqaannartumik nuunneqarsinnaanngillat – assigitinneqarsinnaanatilluunniit. Tamatuma saniatigut uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit 2011-mi akigititaasut akilerneqartut aningaasartuutiviusullu assigiinngissutaannut iluarsineqassapput. Iluarsiisarnermi ukiumi ataatsimi sumiiffimmi sinneqartoorutaasinnaasunut amigartoorutaasinnaasunulluunniit atuisut akiliisinneqarnissaat utertitsivigineqarnissaalluunniit siunertarineqarpoq.

Assersuutigalugu 2013-imut akigititaasut matuma kinguliani periaaseq malillugu skemanngorlugit naatsorsorneqarput:

	2011-mi uuttuummut ataatsimut aningaasartuutit
+/-	2011-miit 2013-imut aningaasartuutit allannguutissaattut missiliorneqartunut iluarsiissutit
+/-	2011-mi akigititaasut akilerneqartut aningaasartuutiviusut akornanni assigiinngissutinut iluarsiissutit
=	2013-imi aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akigititaasut

Akit minnerpaaffissaat annerpaaffissaallu

Sumiiffimmi aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akigititaasut akit annerpaaffissaannit amerlaneruppata, atuisut akit annerpaaffissaannik taamaallaat akiliissapput.

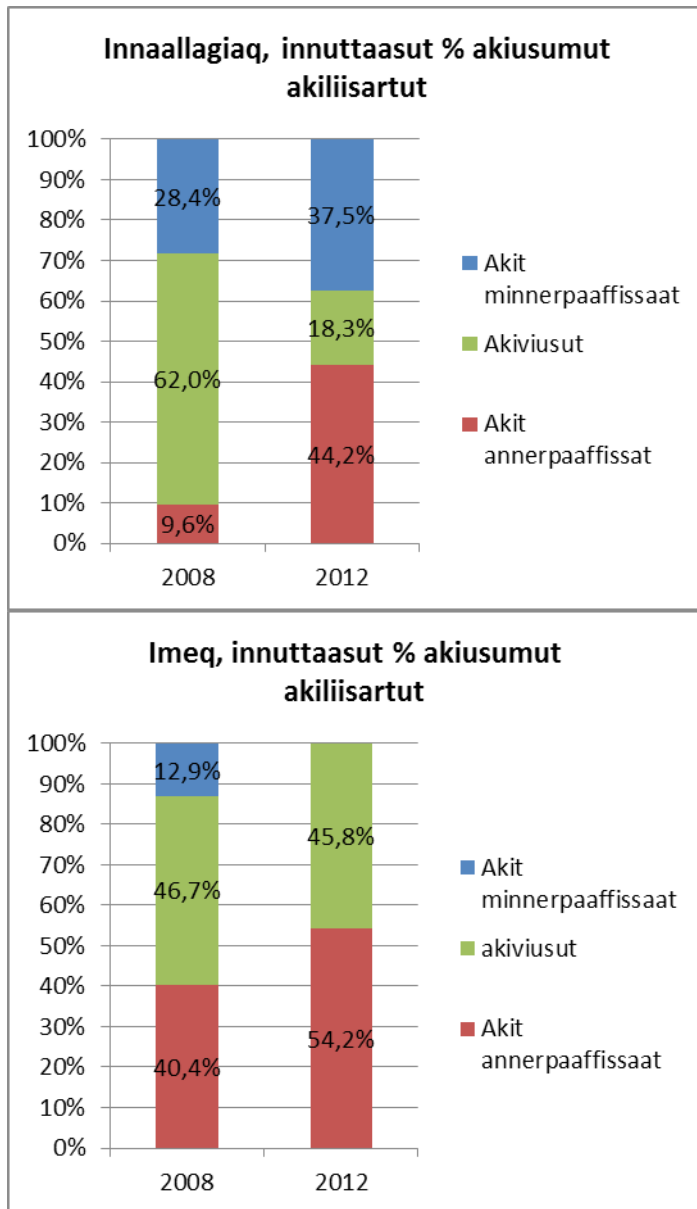
Akit annerpaaffissaat 2009-mili taamaallaat Nukissiorfiit sumiiffinni uuttuummut ataatsimut aningaasartuutaasa allanngornerisa kingunerisaanik iluarsiivigineqartarput, tassalu akit annerpaaffissaat assersuutigalugu ukunani allannguutit kingunerisaannik iluarsineqartarput:

- Sanaartornermut aningaasaliissutit
- Ingerlatsinerneq aningaasaliissutit
- Ikummatissanik nunap iluaneersunik atuineq

Akit minnerpaaffissaat akit annerpaaffissaannut naleqqiussinermi iluarsineqartarput.

Sumiiffinni aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akigititaasoq akit minnerpaaffissaat inorlugu annertussuseqarsimappat, atuisut akit minnerpaaffissaannik akiliisussaapput. Akit minnerpaaffissaat akit annerpaaffissaasa qaffannerinut appannerinullu naleqqiunneqarlutik iluarsineqartarput. Akit minnerpaaffissaat suliffeqarfinnut pilersuineramik suliaqartunut sinneqartoofiusarput.

Matuma kinguliani Nukissiorfinni atuisut, akit minnerpaaffissaannik, aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinik akillu annerpaaffissaannik akiliisartut procentinngorlugit amerlassusii takussutissiorneqarput. Naatsorsukkat 2008-mut aamma 2012-imut tunngasuupput.

¹² 2008-mut kisitsisit Assigiimmik akeqarunnaarsitsinerup kingunerisaanik naliliinermut nassuiaammit pissarsiarineqarput. 2012-imut kisitsisini Nukissiorfinnit paasissutissat aamma innuttaasut amerlassusii pillugit paasissutissat 2009-eersut tunngavigalugit Naalakkersuisoqarfiup naatsorsugai tunngavigineqarput.

1.14 Aalisakkerivinnut innaallagissamut imermullu akit

2005-imi akit assigiikkunnaarsinneqarnerini aalisakkerivinnut akit sumiiffimmi aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akigititaasut 33,33%-iannut aalajangerneqarput.

Aalisakkerivinnulli akit immikkut ittumik appasitsinneqartut siunissami aningaasaliissutinut akiliutinik ilaneqartussaapput, tassanilu aalisakkerivinnut pilersuivinnut nutaanut aningaasaliinermut pisortat aningaasaliissutaasa ilaasa matussuserneqarnissaat siunertarineqarpoq. Aningaasaliissutinulli akiliutit najoqqutassamik naammaginartumik nassaarnissap ajornartorsiutigineqarnera pissutigalugu atulersinneqanngitsoorput.

Aalisakkerivinnut akigititaasut kingusinnerusukkut Nunap Karsia eqqarsaatigalugu qaffanneqarput, sumiiffimmi aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit 41,5%-iinig annertussusilerneqarlutik.

Aningaasanut inatsimmut 73.94.02-imut oqaasertaliussami allassimavoq:

”Aalisakkeriviit illoqarfinni nunaqarfinnilu ataasiakkaani tamani sumiiffimmi innaallagissamut imermullu ataasiakkaanut aningaasartuutit 41,5%-iinig akiliisassapput.”

Tamatuma saniatigut aalisakkerivinnut akinut killissarititaasut uku aalajangersarneqarput:

”Illoqarfinni nunaqarfinnilu aalisakkeriviit atuisunut allanut innaallagissamut imermullu akigititaasut assiginik, kiisalu atuisunut allanut akit minnerpaaffissaasa minnerpaamik 41,5%-iinig akiliisassapput.”

1.15 Kiassarnermut akit

Ullumikkut kiassarnermut akigititaasut, uuliamut akit tunngavigalugit nuna tamakkerlugu assigiipput. Kiassarnermut akigititaasut marluk aalajangersarneqarput:

- Ungasianiit kiassarneq, MWh-mut koruunit (imeq atorlugu ungasianiit kiassarneq aamma innaallagissamik toqqaannartumik kiassarneq)
- Innaallagissamik kiassarneq qaminneqarsinnaasoq, MWh-mut koruunit (innaallagissamik kiassarneq qaminneqarsinnaasoq, taamaallaat Nuummi atorneqarsinnaasoq). Kiassarnermik atuisut innaallagissamik kiassanissamut pisinnaasat naammakkunnaarnerini atugassaminnik uuliatortumik uunnaaveqassapput.

Kiassarnermut akigititaasut uuliamik taarsiisarnermut tunngaviusoq tunngavigalugu naatsorsorneqartarput, tassanilu ilaasutuaq tassaavoq uuliap akia. Taamaattumik uulia atorlugu MWh-mik ataatsimik tunisassiornerup akia akinut tunngavigineqarpoq. Kiassarnermut akiusup naatsorsornerani uuliamut akiusoq kisimi ersittarpoq, uuliap kiassarnermut atorneqarnerani atuisinnaassutsimut naatsorsuutigisat tunngavigineqarlutik. Tamatuma saniatigut agguaqatigiissitsinerit tunngavigalugit atortunik aserfallatsaaliuinerneq aningaasartuutit tapiliunneqartarput. Tassalu akiusunut kissamik tunisassiornermut aningaasartuutit apeqqutaatinneqarneq ajorput.

Kiassarnerup nassuiaatigineqartutut aalajangersarneqartarneranut tunisassiat sinneruttut akiinik aalajangersaasarnerup ajornartorsiutaanera peqqutaasuni pingaarnersaavoq. Kiassarneq, uulia atorlugu innaallagissiornermi kissap sinnera, aammalu erngup nukinganik innaallagissiorfiup pisinnaasaata sinnera atorlugu tunisassiarineqartoq tassaavoq, innaallagissamik qaammaqqutinut nukissiornerullu atugassamik tunisassiornermi sinneruttoq. Pissutsit taamaattut aningaasartuutinik, soorlu nalikilliliinernut ernianullu, innaallagissamik kiassarnermillu tunisassiornerit akornanni,

agguaanermi tunngavigissallugit ajornakusoorsinnaavoq. Kiassarnerup iluanaaruteqarfiusarnera, taamaalillunilu pilersuineri aningaasaqarnermik tamarmiusumik oqimaaqatigiissitsinissamut iluaqutigineqarnera peqquitasut aapparaat.

1.16 Akeqartitseriaatsimi maannakkut atuuttumi ullumikkut agguaaqqittarneq

Akit annerpaaffissaat atorlugit innaallagissamik imermillu tunisisoqartillugu, pilersuineri aningaasartuutit akinit atuisunit akilerneqartartunit amerlanerusarput. Tamanna Nukissiorfinnut pilersuineri aningaasaqarnermut amigartooruteqarfiusarpoq. Taamatuttaaq aalisakkerivinnut akit appasissut atorlugit imermik innaallagissamillu tunisineq amigartooruteqarfiusarpoq. Akeqartitseriaatsimi agguaaqqinnissamut pisariaqartitsineq annertusiartortillugu, inuit akit annerpaaffissaannik akiliisartut amerlisarput.

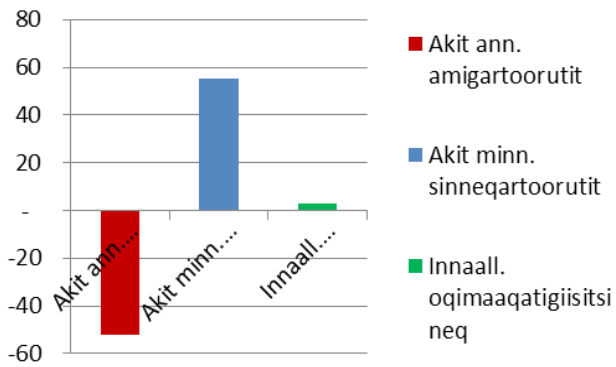
Amigartoorutit taakku ullumikkut ilaatigut Aningaasanut Inatsimmi Nukissiorfiit ingerlanneqarnerinut tapiissutit aqutugalugit aningaasalersorneqartarput, kisiannili atuisut amerlasuut eqqarsaatigalugit amigartoorutit aamma atuisunut nioqutissanulluunniit allanut agguaaqqinnikkut aningaasalersorneqartarput. Tamanna aamma taperseeqatigiissitsinermik taaneqartarpoq. Taperseeqatigiissitsisarneq pingaartumik ungasianiit kiassarnermik tunisineq, aammalu innaallagissamut akit minnerpaaffissaat aqutugalugit pilersinneqartarpoq. Pineqartuni marluusuni akigititaasut, tunisassiornermut aningaasartuutinit qaffasinnerusut pineqarput, taamaalillunilu sinneqartoortoqartarpoq.

Agguasseqqinnermi atuisunit taakkunannga aningaasat qanoq amerlatigisut ilanngaasereerlugit Nukissiorfinnit imaluunniit Nukissiorfinnut pissarsiarineqarsimanersut tunniunneqarsimanersulluunniit ersertarpoq. Tamatuma kingorna aningaasat ilanngaaseriikkat taakku akeqartitseriaaseq aqutugalugu agguaaqqinnermut takussutissaasarput.

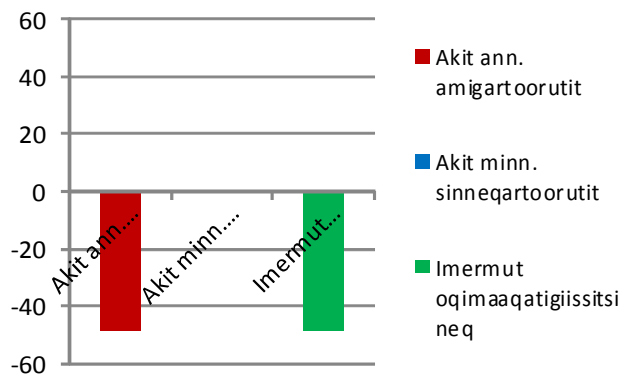
2012-imi atuisunit nioqutissanillu allanit agguaaqqinnerit tamarmiusut 126 mio. koruunit missaannik amerlassuseqassapput, taakkunanngalu 52 mio. koruunit innaallagissamut akit minnerpaaffissaannit, Nuummi aamma Sisimiuni akilerneqartussanit pissarsiarineqartussatut naatsorsuutigineqarput. Kiassarnermik tunisineri 2012-imi 71 mio. koruunit missaasa pissarsiarineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattumik akeqartitseriaatsimi agguaaqqinneq ataatsimut isigalugu Aningaasanut Inatsimmi ingerlatsinermut tapiissutinit, 2012-imi 66,334 mio. koruuniusunit amerlanerusunik aningaasalersuutaasussaavoq.

Imermik tunisineri assiliaq allaavoq. 2012-imi sumiiffiit arlaannaanniluunniit akit minnerpaaffissaannik akiliisoqarneq ajorpoq, taamaallaallu sumiiffinni pingasuinnarni aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akiliisoqartarpoq. Sumiiffiit allat tamarmik 2012-imi akit annerpaaffissaannik akiliisarput. Taamaattumik 2012-imi akit minnerpaaffissaat sinneqartoofigineqanngilaq.

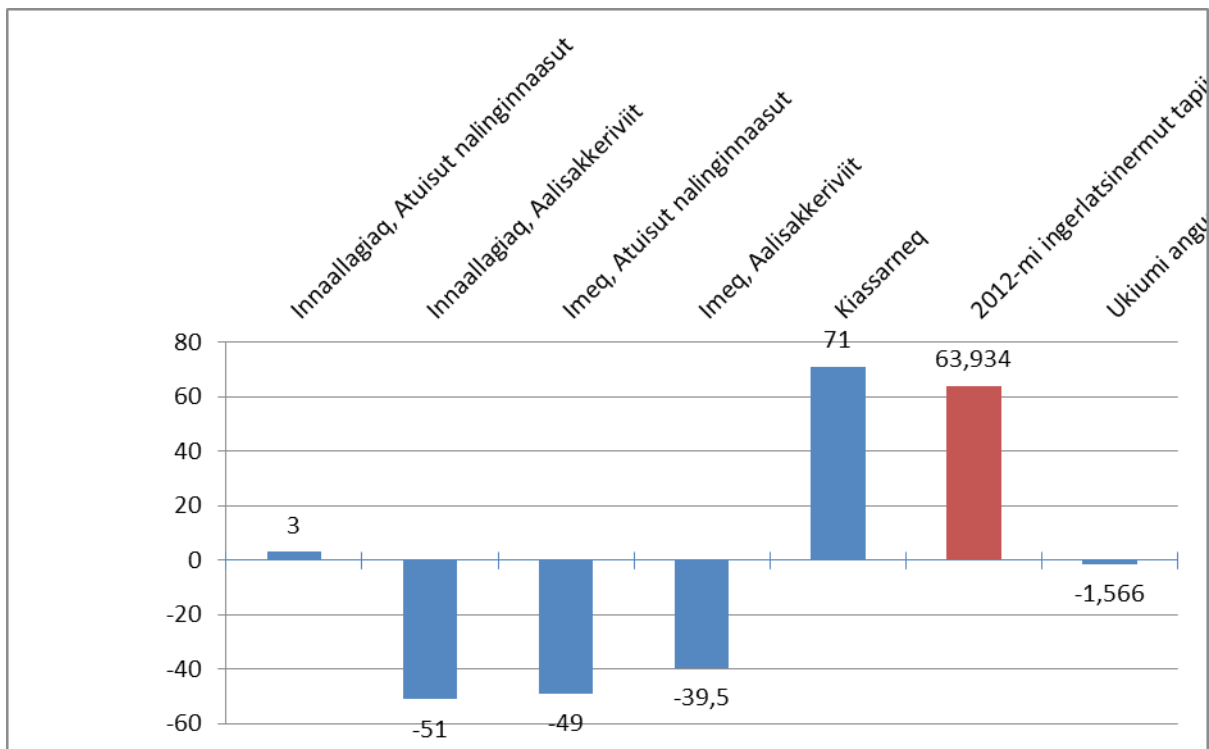
Innaallagissamut oqimaaqatigiissitsineq, atuisut nalinginnaasut

Imermut oqimaaqatigiissitsineq, atuisut nalinginnaasut

2012-imi akeqartitseriaatsimi agguaaqqinneq tamarmiusoq imatut isikkoqarpoq:

Nukissiorfiit ullumikkut innaallagiq atorlugu kiassanermi annertoq erngup nukinga atorlugu tunisassiarisarmagu (67%-it missaat), kiassarnermi sinneqartoorutit pilersinneqartarput, tamannalu uulia atorlugu kiassanermik tunisassiornermit akikinnerujussuuvoq. Ilulissani erngup nukinganik innaallagissiorfik aallartippat, innaallagiq atorlugu kiassanermik tunisassiornerup annertusinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Agguaqqittarnerit annertussusii aalajangersimasut ukiumiit ukiumut allanngorarput, soorlu najukkani ataasiakkaani aningaasartuutit tunisallu annertussusaasa allanngorarnerat pissutaalluni. Assersuutigalugu innaallagissamut akit minnerpaaffiinit aamma kiassarnermit agguaqqinneqartartut ataatsimut isigalugit uuliamut akit qaffannerisa kingunerisaanik akit qaffannerini qaffattussaapput. Nuummi innaallagissamik tunisassiornermut aningaasartuutit uuliamut aningaasartuutit amerlinerinit sunniuteqarfigineqartussaannimmata, tunisassiornermut aningaasartuutit akillu minnerpaaffissaasa akornanni assigiinngissut annertunerulertussaavoq.

Illoqarfiit nunaqarfiillu aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akinik akiliisartut sinneqartoorfiuneq amigartooruteqarfiunerluunniit ajorput, taakkunani akit tunisassiornermut aningaasartuutit amerlaqataat akilerneqartarmata. Taamatuttaaq kiassarnermut akit qaffanneqassapput, akit uuliap akiinut iluarsineqartussaammata, tamannalu Nuummi kiassarnermik tunisinermi sinneqartoorutit amerlanerulernerinik kinguneqassaaq.

Ilanngussanut takussutissiaq

- Ilanngussaq 1. Illoqarfinnut 1.500-t sinnerlugit inulinnut aamma najugaqarfinnut 1.500-t inorlugit inulinnut takussutissiaq

- Ilanngussaq 2. 2013-imi najugaqarfinni minnerni akit minnerpaaffissaasa, aningaasartuutiviusut tunngavigalugit akit aamma akit ineriartornissaattut missiliukkat.
- Ilanngussaq 3. 2013-imi inoqutigiinnut sunniutissanut takussutissiaq.
- Ilanngussaq 4. Kiassaammut uuliatortumut nammineerluni pigisamut / ungasianiit kiassarnermut aningaasartuutit assersuunneqarnerat.